

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ABONAMENTUL:

Pe un an: 25 lei

Cont nr. 45.10.4.09.2

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresându-se
la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă,
P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București,
str. 13 Decembrie nr. 3.

La 125 ani de apariție neîntreruptă

„Ne mîndrim cu toți cei care au știut să țină sus
steagul luptei pentru neatinare, pentru independență,
cu toți cei care au luptat pentru ca poporul român să
fie stăpîn pe destinele sale!”

„Cunoașterea istoriei, prețuirea ei constituie un
important factor de învățăminte și totodată un îndemn
de a face totul pentru a duce mai departe făclia civili-
zației, materiale și spirituale, de a înălța tot mai mult
edificiul socialismului în România.”

NICOLAE CEAUȘESCU

Președintele Republicii Socialiste România

Urare

La împlinirea a 125 de ani de apariție
neîntreruptă, — eveniment care cinstește
presa noastră bisericească —, Telegraful
Român se înfățișează cititorilor înveșmîn-
tat în aureola jubileului său, cu hotărîrea
de a continua opera sa în țară și peste
hotare.

Ctitorit de pururea pomenitul mitropolit
Andrei Șaguna, în condițiile de grea viață
religioasă și națională de la mijlocul seco-
lului trecut, Telegraful Român a fost un
fidel purtător de cuvînt al năzuințelor spre
mai bine ale obștei noastre românești din
Transilvania, purtînd stăruitor făclia do-
rinței de eliberare națională, de dreptate
socială și de unirea tuturor românilor în-
tr-un singur stat.

În anii noștri de bogat și multilateral
avînt creator, cînd poporul român este
stăpîn pe destinele sale, zidindu-și o viață
nouă și afirmîndu-se în chip strălucit în
viața internațională — Telegraful Român
își împlinește cu destoinicie chemarea sa
bisericească și patriotică.

Împărtășind, cu acest prilej festiv,
patriarhiceasca noastră binecuvîntare,
facem Telegrafului Român urarea de a fi
și de acum înainte slujitor vrednic al
neamului și Bisericii.

† IUSTIN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Telegraful Român la 125 ani de la apariție

La 3 ianuarie 1853 vedea lumina tiparului,
primul număr al Telegrafului Român. Important
eveniment pentru acele vremuri cînd:
„Domni vicleni jurau pe spadă să sfarme sfînta
noastră lege”, cum cînta poetul suferințelor Tran-
silvaniei, Octavian Goga. De sub teascurile tipog-
rafiei, înființată la anul 1850 de marele mitro-
polit Șaguna, ieșeau cărți folositoare neamului
românesc din această provincie subjugată de Hab-
sburgi. Telegraful Român venea să completeze, să
satisfacă necesitățile mereu crescînde ale publicu-
lui dornic de a cunoaște, dornic de a afla vești de
la frații de pe celălalt versant al Carpaților. Ace-
asta era marea misiune a Telegrafului Român,
aceasta era marea răspundere ce și-o asumase la
apariția sa: de a ține cît mai strîns uniți pe frații
de un sînge și de o lege. În lunga sa apariție, bă-
trînul Telegraf n-a dezmințit nădejtile ce s-au pus
în el. Toate frămîntările vremii pe plan extern,
toate evenimentele importante, toate faptele mă-
rețe cu care poporul român se poate mîndri au
fost consemnate cu mult zel în paginile Telegra-
fului Român.

La numai cîțiva ani după apariție, Telegraful
Român vibra de emoție și bucurie cînd saluta
Unirea Principatelor și pe primul domnitor al Ro-
mâniei în persoana lui Alexandru Ioan Cuza. Vi-
sul de aur al poporului român de a fi una într-o
singură țară, într-o Dacie care să cuprindă pe toți
cei ce vorbesc o limbă și păstrează aceeași lege
moștenită de la străbuni, se întrezărea la orizont.

În paginile Telegrafului Român din anul 1861
apare un articol cu titlul semnificativ: „Limba și
Naționalitatea” din care vom cita: „Individualita-
tea unui popor se manifestă și susține prin limbă,
limba este fașa comună a tuturor fiilor de o ma-
mă, ea este vasul în care se păstrează cugetele și
simțămintele, cercarea și știința, cîștigurile dobî-
dite și dorul; ea este mijlocul spre învierea și lă-
țirea acestora ea singură este măsura culturii”.
Prin paginile Telegrafului Român era mobilizat
poporul să participe la înființarea Asociațiunii
ASTRA, căci conchiemarea făcută de mitropoli-
tul Șaguna se adresa către „toți inteligenții Na-
țiunii noastre”. Această prestigioasă Asociație ro-
mânească — împreună cu Biserica, singura institu-

ție românească de pe aceste meleaguri cu un tre-
cut atît de zbuciumat — a fost tribuna de luptă
pentru emanciparea poporului român, în acele vre-
muri atît de vitrege. La 23 octombrie 1861, cu
ocazia inaugurării și deschiderii ASTREI, Sibiu
și Blajul și-au dat mîna frățește, neținînd seama
de despărțirea vremelnică făcută de dușmanii po-
porului român la 1700. Primul președinte al AS-
TREI, Andrei Șaguna, spunea în discursul inau-
gural: „Mărturisesc sincer convingerea mea, că
eu problema asociațiunii noastre o caracterizez
precît de nobilă și frumoasă și unică în felul său
astăzi în întreaga noastră națiune din toate păr-
țile, unde se află ea, pre atîta și de serioasă și
grea, pentru că cere o perseverență de fier și un
sacrificiu din inimă.” În aceste puține cuvinte se
vede viziunea lui Andrei Șaguna pentru ridicarea
neamului românesc, pentru emanciparea poporului,
oriunde s-ar afla el. Această concepție avansată
justifică sacrificiile făcute de Șaguna pentru na-
țiunea română. Discursul reprezentantului Blajului
în persoana lui Timotei Cipariu scoate în evi-
dență originea poporului român, unitatea și con-
tinuitatea lui pe aceste meleaguri. Nu putem să
nu remarcăm cît de bine era orientat bătrînul no-
stru periodic, cum a căutat să cultive în sufletele
cititorilor dragostea de neam, vorbind mereu des-
pre gloriosul trecut al poporului român.

Între redactorii „Telegrafului Român”, se numă-
ră Nicolae Cristea, marele patriot luptător pen-
tru drepturile poporului român. Cu cîtă claritate
erau expuse punctele de vedere ale națiunii ro-
mâne, în paginile Telegrafului Român în timpul
în care era redactor Nicolae Cristea, se poate
constata citind un articol din această perioadă.
Relatînd evenimentele din Balcani din anii 1877—
1878, marele patriot ne apare și un mare ecume-
nist, în înțelesul de azi al cuvîntului. Nicolae
Cristea militează pentru românii din Balcani —
macedo-românii — precum și pentru celelalte na-
țiuni care nu trebuie să fie înghițite de națiunile
mari. Totodată scria, într-unul din numerele anu-
lui 1878, „că un popor nu poate trăi decît prin
luptă și că nepăsarea îl omoară”. Pe tot parcursul
anilor de asuprire, poporul era mobilizat la luptă,

(Continuare în pag. a 4-a)

Bănăţeni, redactori ai „Telegrafului”

Sprijinul pe care ortodocşii români din Banat l-au dat confrăţilor din Transilvania, pentru restaurarea şi apoi consolidarea mitropoliei cu sediul în Sibiu, a fost important şi, de ce n-am spune-o, chiar hotărâtor. Aşa se face că vrednicul de pomenire Andrei Şaguna a găsit în ei pricepuţi şi însuflători colaboratori care au contribuit la realizarea multora din planurile sale menite să fructifice victoria obţinută. Un exemplu edificator ne oferă gazeta „Telegraful Român” înfiinţată la sfârşitul anului 1852. După numai 8 numere întocmite de Aron Florian, redactor responsabil devine bănăţeanul dr. Pavel Vasici (1806—1881), „consilier de şcoală”, căruia se datoresc numerele apărute între începutul anului 1853 şi 28 aprilie 1856 (în total 25 numere. Dr. Ioan Lupaş, Mitropolitul Andrei Şaguna. Monografie istorică, ed. a 2-a, Sibiu, 1911, p. 181, nota 2). Respectând directivele ierarhului şi menirea foii, dar în acelaşi timp transpunând în viaţă ideile de care era animat, Paul Vasici „a folosit periodicul sibian ca un instrument de răspândire a ideilor înaintate, pentru propagarea ideologiei democrat-burgheze, proslăvirea marii revoluţii franceze din 1789 şi principiilor ei, pentru susţinerea drepturilor, „veşnice şi neînstrăinabile” ale omenirii în general şi ale românilor din Transilvania îndeosebi” (Grigore Ploieşteanul, Un ilu-

minist român în secolul al XIX-lea: Paul Vasici, în rev. Studii, t. XXIV, nr. 1, 1971, p. 105).

Chemarea lui Vasici la conducerea „Telegrafului Român” se justifică prin solida lui pregătire intelectuală şi experienţa publicistică dobândită ca autor de cărţi şi studii, nu mai puţin colaborator la „Foaia pentru minte, anima şi literatura” ori „Gazeta Transilvaniei”, dar în acelaşi timp şi prin ataşamentul faţă de Biserică, prin patriotismul şi progresismul său.

Aportul lui Pavel Vasici a fost apreciabil, căci el „nu era redactor formal, ci unul foarte activ, care chiar dacă nu umplea singur toate coloanele gazetei, dădea cel puţin un articol pentru fiecare număr şi controla, avea răspunderea pentru tot ceea ce se publica în ea” (Ion Breazu, Studii de literatură română şi comparată, vol. I, ediţie îngrijită de Mircea Curticeanu, Cluj, Editura Dacia, 1970, p. 384—385). Inventarierea materialelor întocmite în anii cât a lucrat la „Telegraful” nu este uşoară, dat fiind că majoritatea nu le-a semnat. Sigur este însă că prin el, alături de ceilalţi prestigioşi redactori, gazeta a înviorat peisajul presei româneşti din epoca stăpînirii străine de atunci, întreţinând în conştiinţa contemporanilor generoasele năzuinţe ale poporului român.

Un alt bănăţean care a condus „Telegraful Român” ca director timp de 17 ani (1900—1917) a fost Teodor V. Păcăţianu (1852—1941) (Ioan Lupaş, Scrieri alese, t. I, ediţia îngrijită de acad. Şt. Pascu şi Pompiliu Teodor, Cluj-Napoca, 1977, p. 231). Pe lângă articolele publicate, el a întocmit şi un valoros „Repertoriu al ziarului Telegraful Român pe anii 1853—1917”, lucrare premiată de „Institutul de istorie naţională” al Universităţii din Cluj-Napoca (Idem, o. c., p. 237 şi dr. Aurel Cosma jun., Scriitorul bănăţean Teodor V. Păcăţianu, în rev. Luceafărul, Timişoara, an. I, nr. 11, noiembrie 1935, p. 512). Scrisul ziaristic i-a fost nu numai competent şi bogat, ci mai ales avîntat, plin de patos. Pentru 4 articole publicate în „Telegraful”, Teodor V. Păcăţianu s-a ales cu temniţă şi amendă dictate de dominaţia străină a vremii (I. Lupaş, o. c., p. 233).

Lista redactorilor, de la început pînă astăzi, nu mai cuprinde alţi bănăţeni (Elena Dunăreanu, Presa românească sibiană (1851—1868), Sibiu, 1969, p. 39). În schimb numeroşi au fost aceia care au scris în paginile gazetei, devenită între timp revistă, îmbogăţindu-i cuprinsul şi trezind interesul cititorilor. Era şi aceasta o modalitate de transpunere în viaţă a strînei legături şi frăţeşti împreună lucrări dintre bănăţeni şi transilvăneni în slujirea Bisericii şi poporului.

† NICOLAE
Mitropolitul Banatului

La jubileul Telegrafului Român

Cea din urmă minune a lui Hristos este deosebit de răsunătoare. Lazăr cel întors dintre morţi a patra zi locuia în Betania, deci aproape de Ierusalim, capitala ţării sfinte. Ne găsim la sfârşitul activităţii publice a profetului din Nazaret. Acum Iisus era mult mai cunoscut decît în vremea în care făcuse celelalte două învieri din morţi: a tînărului din Nain şi a copilei lui Iair. Aşa se explică mulţimea mare de iudei care au venit în Betania ca să vadă nu numai pe Iisus, ci şi pe Lazăr cel înviat din morţi. Vederea lui Lazăr îi face pe mulţi văzători să creadă în Iisus — omul lui Dumnezeu şi trimisul Cerului. De aceea arhierii evreieşti au hotărît să-l omoare şi pe Lazăr. Pieirea lui Iisus o hotărîseră îndată după săvîrşirea minunii, în cadrul unei şedinţe a sinedrului. Amărîţi peste măsură pentru faptul că mulţi iudei îi părăseau pe ei şi se alipeau de Iisus, ei se întrebă îngrijoraţi: Ce vom face că omul acesta face multe minuni şi multă frămîntare în norod? Dacă-l lăsam nestîngherit toţi vor crede în El şi romanii vor nimici locul nostru şi neamul nostru deopotrivă. În cursul discuţiilor aprinse intervine Caiafa marele arhieru, în funcţiune în anul acela şi le sugerează soluţia omorîrii făcătorului de minuni: „Oare nu vă gândiţi că este în folosul vostru să moară un singur om pentru norod şi să nu piară tot neamul?” (Ioan 11, 50).

Sf. Ioan Evanghelistul ne asigură că această idee n-a pornit din mintea marelui preot evreiesc, ci el a rostit o proorocie dictată lui în chip tainic de Pronia cerească, care a plănuiră că Iisus-Mesia trebuia să moară pentru neamul Său. „Şi nu numai pentru neamul acela, ci ca să adune într-un singur trup pe copiii lui Dumnezeu cei risipiţi” (Ioan 11, 52). Să se jertfească pentru unirea şi mîntuirea lor.

În Epistola către efeseni găsim o limpede tălcuire a declaraţiei de mai sus. Adresîndu-se creştinilor veniţi dintre păgîni, Pavel Apostolul le face cunoscută binecuvîntarea aleasă, harul nespus

de mare pe care l-au primit de la Dumnezeu prin încreştinarea lor. Acum, voi care nu sînteţi evrei nu mai sînteţi străini sau oaspeţi — le atrage atenţia Sf. Pavel —, ci voi aţi ajuns să fiţi concetăţeni cu sfinţii, deopotrivă cu membrii din poporul lui Dumnezeu, sînteţi casnici ai lui Dumnezeu, cu alte cuvinte, aparţineţi de familia, de casa lui Dumnezeu. Pentru ca să preţuiţi mai bine acest favor, aduceţi-vă aminte că odinioară eraţi departe de Hristos, trăiaţi în lume fără nădejde de mîntuire şi fără Dumnezeu. Datorită morţii pe cruce a lui Hristos şi în urma botezului pe care l-aţi primit de la El, acum sînteţi uniţi cu Iisus Hristos şi apropiaţi de Dumnezeu. Dînd morţii trupul Său, Hristos a surpat zidul care-i despărţea şi îi făcea să se duşmănească evreii cu ne-evreii. A anulat legea iudaică cu poruncile şi orînduirile ei. A format astfel, din aceste două rase, un singur popor nou, stabilind pacea între ele „şi a împăcat pe cei doi (pe iudeu şi pe ne-iudeu) cu Dumnezeu într-un singur trup (Biserica) prin cruce prin care a nimicit vrăjmăşia” (Efes. 2, 16).

Nicăieri nu apare mai pregnant, mai evident, necesitatea şi datoria creştinilor de a fi uniţi şi a lupta pentru unitate ca în rugăciunea preotească a Mîntuitorului. Mă refer la ultima şi marea Lui rugăciune de la Cina cea de taină. Noi creştinii răsăriteni o auzim citindu-se în fiecare joi seara din săptămîna patimilor. În patru versete de la Ioan cap. 17, auzim dorinţa şi rugămintea fierbinte a Veşnicului Arhieru ca apostolii de atunci şi ucenicii Lui din toate timpurile şi locurile, să fie păziţi de Tatăl cel ceresc în desăvîrşită unitate. „Eu în ei şi Tu în mine; pentru ca ei să fie în chip desăvîrşit una, ca să cunoască lumea că Tu m-ai trimis şi că i-ai iubit, cum m-ai iubit pe mine” (Ioan 17, 23).

Lumea, în înţelesul de omenire, va cunoaşte şi va recunoaşte misiunea cerească, trimiterea de la Tatăl a lui Iisus, dacă apostolii şi ucenicii Săi de pretutindeni şi din totdeauna vor apărea uniţi şi înţeleşi întreolaltă în vorbe şi în fapte, cînd pro-

povăduiesc Evanghelia lui Hristos. Altminteri, separaţi şi dezbinaţi arătîndu-se în faţa necreştinilor, mărturisirea lor nu va fi apreciată, nici primită, nici urmată. Iată dezbinarea — după cea mai simplă şi vădită logică — piedică în calea Evangheliei, tăgăduirea în practică a păcii şi a dragostei aduse pe pămînt de Fiul cel iubit al Tatălui ceresc. Iată trimiterea lui, misiunea lui întîrziată dacă nu zădărnicită în rodirea ei, în răspîndirea ei, de-a lungul veacurilor şi a continentelor.

Primejdia învrăjbirii şi a dezbinării izvorăşte din firea intimă a păcatului, a oricărui păcat. Despărţindu-se şi depărţîndu-se de Dumnezeu prin păcat, omul se despărţeşte şi se depărtează şi de fratele său, de semenii lui. Două efecte gemene.

Primejdia dezbinării a pîndit Biserica de la începuturile ei. Aşa se explică rugămintea rîvnitorului Pavel adresată efesenilor cînd le scrie următoarele: „De aceea vă rog, eu cel întemniţat pentru Domnul, să umblaţi cu vrednicie potrivit cu chemarea cu care aţi fost chemaţi... îngăduiţi-vă (suportaţi-vă) unii pe alţii în iubire, silindu-vă să păziţi unitatea Duhului, întru legătura păcii. Este un singur trup (o Biserică) şi un singur Duh, precum şi chemaţi aţi fost la o singură nădejde a chemării voastre; Este un singur Domn, o credinţă, un botez, un Dumnezeu şi Tatăl tuturor care este peste toate şi prin toate şi într-un noi toţi” (Efes. 4, 1—6).

La aniversarea a cinci sferturi de veac — 125 de ani — a gazetei noastre mult preţuite „Telegraful Român”, recunoaştem cu bucurie preţiosul aport adus de paginile ei cauzei măreţe a unităţii de credinţă în sinul neamului nostru românesc. Recunoaştem cu admiraţie strădania susţinută a celor ce au trudit şi trudesesc pentru nivelul ei ridicat sub toate raporturile, animaţi de dorinţa ca ea să fie cît mai plăcută şi mai tonică pentru sufletele cititorilor.

Cu gîndul înălţat la Domnul Atotîntătorul, îi facem urarea să crească în desăvîrşire, să dănuiască multe secole şi să aducă cît mai alese roade în ogorul Domnului, în aria românismului.

† TEOFIL
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului
şi Clujului

La împlinirea a 125 de ani de apariţie neîntreruptă

Prin purtarea de grijă a mitropolitului Andrei Şaguna (1846—1873), viaţa bisericească şi naţională a românilor transilvăneni începe să pulseze din ce în ce mai stăruitor, în aşteptarea unor vremuri mai bune pentru românii transilvăneni, care pătîmiseră în cursul istoriei atît de multe împilări şi suferinţe din partea dominaţiei străine sub a căror vremelnică stăpînire au fost.

Două au fost instituţiile de seamă pe care le-a avut în vedere mitropolitul pentru punerea în aplicare a gîndurilor sale cu privire la mai binele poporului: altarul şi şcoala. De aici necesitatea de a înzestra bisericile cu slujitori cît mai bine pregătiţi, într-o şcoală teologică mai înaltă şi nece-

sitatea pregătirii celor ce aveau să devină învăţători ai poporului de la sate.

La acestea s-au adăugat, în anul 1850, înfiinţarea tipografiei arhidiecezane, „de unde poporul, preoţimea şi tinerimea şcolară să poată trage cărţile necesare”, iar la 3 ianuarie 1853 a apărut gazeta „Telegraful Român”, menită să propulsioneze, în cercuri cît mai largi, interesele naţionale şi bisericeşti ale naţiunii române din Transilvania. Gazeta aceasta era organul public, despre care mitropolitul scria în memoriile sale: „Dureros a fost pentru or cine dintre noi, că în astfel de timp n-am avut nici un organ public.”

În genere vorbind, „Telegraful Român” a căutat, încă de la început să pună la dispoziţia cititorilor săi, prin articolele pe care le publica, idei noi şi cît mai bine verificate, cu privire la îndelnicirile lor de toată ziua, la strădaniile lor pentru dobîndirea cît mai lesnicioasă şi cu cît mai mult folos a posibilităţilor lor de trai, pentru o cît mai demnă şi mai frumoasă viaţă familială şi pentru o cît mai strînsă legătură în cadrul comunităţilor lor. Din punct de vedere bisericesc, el căuta să le facă din ce în ce mai bine cunoscute adevărurile de credinţă ale Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, care au constituit pîinea sufletească cea de toate zilele a moşilor şi strămoşilor lor. Să le înfăţişeze pe scurt marile

(Continuare în pag. a 4-a)

Andrei Șaguna — întemeietorul Telegrafului Român

Întemeierea *Telegrafului Român* de către Andrei Șaguna trebuie considerată în contextul programului vast de transformări religioase, culturale și sociale în care s-a avântat cu vigoare-i caracteristică după terminarea revoluției din 1848—49. El a dat expresie elocventă preocupării sale pentru bunăstarea spirituală și materială a românilor transilvăneni în promisiunea făcută la hirotonirea sa ca episcop, la Carloviț, în aprilie 1848, de a-i conduce pe calea către „tot ceea ce este adevărat, folositor și bun”. În strădania ca această promisiune să dea roade, în timpul epocii absolutismului din deceniul al șaselea și în timpul experimentului constituțional din deceniul al șaptelea al secolului al XIX-lea, el a realizat restaurarea Mitropoliei Ortodoxe Române a Transilvaniei, a ridicat nivelul material și spiritual al preoților, a reînviat Institutul Teologic, a pus bazele sistemului școlar modern ortodox, elementar și secundar, și a condus mișcarea pentru dobândirea egalității politice și autonomiei constituționale pentru românii din Transilvania, în cadrul unei monarhii habsburgice federalizate.

Șaguna prefera folosirea argumentării și convingerii drept mijloace în atingerea țelurilor sale. El credea cu ardoare în puterea cuvântului, scris și vorbit, pentru îmbunătățirea condiției oamenilor. Predicile sale, pastoralele și îndemnurile adresate preoților de a face propovăduirea parte integrantă a misiunii lor pastorale, sînt marturii ale acestei preocupări stăruitoare.

Aceeași dorință de a lumina pe credincioși și pe preoți a stat la baza întemeierii de către Șaguna a Tipografiei Diecezane de la Sibiu, în anul 1850. De sub teacurile acesteia au ieșit o mulțime de cărți liturgice, alte cărți bisericești și manuale școlare, multe dintre ele scrise de Șaguna însuși sau comandate de el. Dintre toate produsele tipografiei, unul din cele mai influente și de succes s-a dovedit a fi *Telegraful Român*.

Șaguna recunoscuse cu mult înainte scopurile multiple pe care un ziar le poate servi. La scurtă vreme după venirea în Transilvania ca vicar al Bisericii Ortodoxe, în septembrie 1846, el îi încuraja pe intelectuali să înființeze la Sibiu un ziar în limba română. Mai târziu, în timpul revoluției din 1848—49 și din nou în primăvara anului 1850, el a recomandat înființarea unui ziar de limbă română și germană la Viena, care să servească drept apărător permanent al intereselor românilor în centrul imperiului. Nici una din aceste încercări n-a reușit datorită situației politice nefavorabile în care se găseau românii.

Dar, așa cum îi era caracteristic lui Șaguna, insuccesul de început nu l-a descurajat, astfel că spre sfîrșitul toamnei anului 1852 și-a reînnoit eforturile de a înființa un ziar care să reprezinte atît interesele specifice ale credincioșilor săi, cît și preocupările mai largi ale tuturor românilor din Transilvania. Guvernul Transilvaniei a răspuns favorabil cererii sale la 15 decembrie 1852; conducerea de către el a Tipografiei Diecezane convinsese pe autoritățile austriece că va fi călăuzit de aceleași înalte principii ale serviciului public în supravegherea ziarului. Mai mult decît atît, aceleași oficialități s-au bucurat de posibilitatea de a se oferi prestigioasei *Gazete de Transilvania* din Brașov o mică competiție și de a avea la dispoziția lor mijloace suplimentare pentru a comunica populației românești decrete și alte informații care, sperau ei, vor promova țeluri considerate de către guvern esențiale. În cele din urmă, ei trebuie să fi fost impresionați de vasta misiune socială pe care Șaguna a hărăzit-o ziarului său. Anunțul preliminar al apariției ziarului, datat 8 decembrie 1852, proclama un program cu adevărat ambițios. Deși a fost semnat de Aaron Florian, primul redactor, acesta era de fapt o formulare clară a propriilor intenții ale lui Șaguna: „Tendința acestei gazete va fi: a împărtăși poporului român din politică, industrie, comerț și literatură, idei și cunoștințe practice potrivite cu timpul și măsurate trebuințelor lui; ... a da direcțiune spiritului lui către tot ce contribuie la înaintarea și dezvoltarea sa; a-l învăța ca să-și cunoască pozițiunea și drepturile ce sînt asigurate în stat.” (*Telegraful Român*, „Prenumeratiune”, 8 decembrie 1852, p. 1).

Primul număr al *Telegrafului Român* a apărut la 3 ianuarie 1853. Conducerea sa constituia ocupația preferată a lui Șaguna în timpul decadelor absolutiste, deși ea adăuga mult unui program de lucru deja foarte obositor. Adesea corecta el însuși șpalturile și nici unul din articolele importante n-a fost tipărit fără aprobarea sa. El a scris multe

articole de fond sau a indicat altora direcția ce trebuie urmată. În problemele majore ale zilei, prin urmare, *Telegraful Român* reflecta vederile sale. În general, materialele publicate erau sobre, în conformitate cu responsabilitățile serioase pe

Mitropolitul Andrei Șaguna

care Șaguna le considera inerente profesiei de jurnalist. Spațiu considerabil era acordat evenimentelor politice interne și externe. Războiul Crimeii și evoluția politică a Principatelor Române era urmărită îndeaproape și cu simpatie evidentă, dar în condițiile absolutismului *Telegraful Român* nu putea ridica problema politicii externe a curții

din Viena sau a principiilor generale, antinaționale pe care era întemeiată monarhia habsburgică. Erau publicate numeroase articole pe teme religioase și morale și discuții frecvente despre școli și probleme pedagogice. Șaguna s-a îngrijit de asemenea ca *Telegraful Român* să acorde suficientă atenție problemelor economice. Dornic de a aduce ușurare țăranimii greu împovărată și de a rezolva problema gravă a suprapopulației și a subproducției la țară, el a publicat atît articole erudite cît și pe înțelesul poporului, despre o mare diversitate de subiecte, de la metode mai bune pentru cultivarea pămîntului pînă la avantajele învățării unei meserii și a mutării la oraș.

Nici viața culturală n-a fost neglijată. Sub conducerea lui Șaguna, *Telegraful Român* a făcut un efort susținut pentru a încuraja scrierea de opere originale în proză și în versuri și de a oferi îndrumar estetic unui public cititor în mare măsură încă nematurizat. Toate aceste preocupări l-au adus pe Șaguna în centrul curentelor principale ale vieții culturale românești contemporane, de ambele părți ale Carpaților. În privința limbii, el s-a opus tendințelor extreme latinizante ale zilei și a promovat în *Telegraful Român* un stil și un mod de exprimare apropiate de limba poporului. El s-a îngrijit ca hibridul împrumuturilor străine să nu creeze o barieră artificială între popor și intelectuali, a căror primă îndatorire, o considera el, era aceea de a înlătura analfabetismul și de a ridica nivelul cultural al maselor. Șaguna era de acord cu latinistii asupra unei singure probleme: aceea a înlocuirii alfabetului chirilic cu cel latin. Totuși, el îndemna la prudență și recomanda ca alfabetul chirilic să fie folosit în continuare ca instrument pedagogic deoarece majoritatea țăranilor care știau să citească și mulți dintre preoți nu cunoșteau alt alfabet. El însuși a folosit pe cel chirilic de la început în *Telegraful Român*, înlocuindu-l treptat cu cel latin abia după 1859.

Telegraful Român, căruia Șaguna i s-a datorat atît de mult intelectualcește și spiritualcește, a fost una din creațiile sale cele mai importante și mai trainice în folosul românilor din Transilvania. Astăzi, la 125 de ani de la înființare, *Telegraful Român* continuă să slujească aceeași nobilă misiune socială pe care Șaguna i-a conceput-o.

Keith Hitchins (S. U. A.)

Problemele limbii române în Telegraful Român

Ca în toate publicațiile vremii, și în *Telegraful Român* de la Sibiu de acum un secol și un sfert, controversa limbii și eforturile către soluții moderne în cultivarea limbii literare s-au oglindit pe un mare spațiu (tipografic și temporal). Dar, spre deosebire de numeroase afirmări ale unor tendințe de înnoire bruscă, artificială, mai ales latinizantă, *Telegraful* s-a arătat realist, legat de substanța istorică și populară a limbii și literaturii naționale, moderînd excesele și alimentînd spiritul valorificării tezaurului limbii și al folclorului nostru. Amplele articole, în serie, despre „Românul și poezia lui” și „Articole frumoase” din primul an de apariție, acum 125 de ani, în 1853, conțin îndemnuri la strîngerea folclorului și la cultivarea limbii, poezia fiind un mijloc ideal de înnobilitare a graiului, dar și a minții; poezia a dat întîiul impuls la cultivarea fiecărei limbi. De aceea, se cereau strădanii noi pentru a spori culegerea și cunoașterea folclorului și a limbii populare, în sprijinul înnoirii literaturii naționale. După lungi dezbateri asupra limbii, după apariția *Gramaticii* lui Heliade, mai ales, — publicistica noastră din Transilvania, tot mai legată de masa cititorilor, atentă la solicitările lor, se preocupa de nivelul limbii, de cultivarea ei, de modernizarea structurii și a vocabularului limbii literare. Un campion al acestei acțiuni a fost, cum se știe, G. Barițiu prin gazetele lui, mai ales prin *Foaie pentru minte, inimă și literatură*; mai fidel tradiției latinești, T. Cipariu studiază aprofundat istoria și mecanismul limbii, cu proiectări de norme ortografice savante, dar artificiale, în vreme ce redactorii ai *Telegrafului* erau mai aproape de realitatea limbii populare și de cerințele cititorilor. „De la noi atîrnă acum a da acestei limbe — se scria în nr. 41 din 1853 al acestui ziar ce împlinește acum vîrsta matusalemică de 125 ani — o cultură de care ea este capace și a o aduce la demnitate, ca cu timpul și ea să poată figura între limbele cele cultivate din Europa.”

Spiritul realist, popular al limbii scrise de *Telegraful Român* nu refuza neologismul necesar,

cum se vede și în citatul dat, dar curente inoventoare erau privite critic; accesibilitatea, deci scrisul pe înțelesul mulțimii trecea înaintea înnoirilor la modă (latinismul, galomania, germanismele, destul de frecvente atunci). Cînd se vorbea de „măiestria tiparului” în nr. 96 din 1854, redactorul se referea la „cultura limbilor” prin scris și prin tipar, semne ale propășirii, iar anul următor, fapt cu totul neașteptat, *Telegraful* reproduce criticile vii ale lui Alecu Russo contra pedantismului, contra exceselor latinizante, ziarul alinîndu-se cu cei ce căutau în realitatea graiului popular temeiul normei și originalitatea stilului accesibil. Fapt cu totul remarcabil, spiritul critic și logica limbii trec din *România literară* a lui Alecsandri, Negruzzi și Russo în *Telegraful* de la Sibiu (în aprilie și iulie 1855), semn de solidaritate estetică întru cultivarea limbii, odată cu difuzarea în alte publicații a eruditelor studii semnate de Cipariu (*Compendiu de gramatică*) și a tezelor lui Negruzzi și Ralet care susțineau păstrarea în limbă a ceea ce secolele au asimilat, chiar nelatine fiind multe cuvinte. Iar către sfîrșitul lui 1855, *Telegraful* consemnează cu satisfacție progresul științelor, căci prin ele se dezvoltă și limba; cultura științifică e legată de cultura limbii, fiind totodată lăudați acei „bărbați literați” care lucrează pentru o limbă „înzestrată, înfrumusețată și înăvuită” cu cuvinte științifice „formate din latină, franțeză și italiană” (nr. 100 din 17 dec.).

În anul Unirii Principatelor, 1859, *Telegraful* care intuise de la începutul apariției sale mersul istoriei românești în direcția Unirii, al formării unui stat unitar, cu numele potrivit de România, căci încă în 1854, înserînd știri din „Moldova și Valahia”, ziarul puneă îndată după aceste două nume în paranteze: *România* (chiar în nr. 1/1854), deci în 1859 *Telegraful* publică „Elemente constitutive ale limbei române” (aprilie și mai), citînd substratul (pelasgo-traco-dac), adstratul, limba fiind însă daco-romană, istoricește, vîdînd o mare unitate în sfera vorbirii din vechea Dacie. Artico-

(Continuare în pag. 5)

Telegraful Român la 125 ani de la apariție

(Urmare din pag. 1)

iar viitorul, în care „numai în armonie și unitate vom fi tari și vom conduce singuri destinele patriei comune”, era privit cu încredere.

Iată ce idei sănătoase răspindea Telegraful Român în rîndul cititorilor săi! Iată ce tribună de luptă aveau românii transilvăneni acum 100 de ani!

Dar nu numai evenimentele politice erau privite cu viu interes de Telegraful Român, ci și procesul Arboroasei era pe larg dezbătut în paginile lui. Nu lipseau nici ședințele de la Academia Română, premiile acordate, precum și ședințele asociației ASTRA împreunate cu serbările ei și alte manifestări culturale legate de activitatea acesteia.

Urmărind șirul evenimentelor, constatăm cu cât entuziasm și elan patriotic era urmărit procesul Memorandiștilor, care erau socotiți martiri ai neamului. Întreg procesul a fost prezentat amănunțit în paginile bătrînului periodic. Astfel, fiii neamului românesc erau la curent cu tot ce se petrecea pe toate teritoriile locuite de români.

Cu cât ne apropiem de anul 1900 lupta pentru libertate este oglindită cu mai mult curaj, manifestările din cadrul ASTREI se țineau lanț, ajungînd aproape de realizarea scopului propus. Așa se face că în anul 1911 lupta pentru libertate se dădea față în paginile bătrînului periodic. În numărul 18 al Telegrafului Român din 1911 apărea articolul „Femeia română” prin care se răspundea la articolul apărut în „Budapesti Hirnap” în care se puneau problema scăderii numărului românilor, care cu timpul vor ajunge în minoritate și atunci degeaba vor avea drepturi egale, că nu vor avea ce face cu ele. Femeia română va avea grijă ca să se înmulțească neamul românesc: „Iar unde a pus odată piciorul agricultorul român și industriașul mic român, apare ca o necesitate naturală și literatul român. Și nu trebuie să fie românesci scoalele în cari își face educația. Sentimentul național român el l-a supt deodată cu laptele mamei.” O asemenea conștiință a unității naționale, a continuității pe aceste meleaguri, a descendenței din falnicii romani și apriții daci era vie și avea rădăcini adînc înfipte în inima poporului român în ajunul primului război mondial. Aceasta era zestrea moștenită și păstrată cu sfințenie pe parcursul atîtor ani de suferință, ani care n-au reușit să subjuge sufletele poporului român.

Am arătat mai sus care era situația românilor așa cum reiese din paginile Telegrafului Român. Dar anul 1911 este un an jubiliar pentru ASTRA, căci acum ea sărbătorește 50 ani de activitate. Acum se pot constata pe viu realizările prestigioasei asociații.

La data de 15/28 august s-au deschis lucrările ASTREI, eveniment consemnat pe larg în paginile

Telegrafului Român. În cuvîntul de deschidere Andrei Bîrseanu a trecut în revistă întreg trecutul de luptă al poporului român, trasînd sarcinile pentru viitor. Biserica n-a lipsit de la această prestigioasă manifestare. Răsunetul semicentenarului ASTREI, prin serbările jubiliare organizate la Blaj, a fost consemnat și în presa maghiară a vremii. Evenimentul a fost considerat ca cel mai important din ultimii ani: puntea de legătură dintre revoluționarul an 1848 și 1 Decembrie 1918.

Și fiindcă ne apropiem de sfîrșitul perioadei de asuprire exercitată de imperiul habsburgic asupra românilor de pe aceste meleaguri, vom sublinia rolul important pe care bătrînul nostru periodic l-a avut pentru neamul românesc. Prin larga lui răspîndire în toate colțurile locuite de români a contribuit la unitatea limbii, la răspîndirea culturii, la informarea tuturor românilor asupra evenimentelor de pe ambele versante ale Carpaților. Întreaga viață bisericească, situația învățămîntului în limba română, într-un cuvînt tot ce se lega de viața poporului român, era oglindit cu grijă în paginile Telegrafului Român. Putem spune cu mîndrie că Telegraful Român ca și celelalte periodice ale vremii au adus o însemnată contribuție la realizarea visului de aur al poporului român, întruchipat la 1600 de Mihai Viteazul și desăvîrșit la 1 Decembrie 1918, Unitatea de stat.

Încă din luna octombrie a anului 1918, Telegraful Român face apel la cetățeni arătîndu-le că „interesele națiunii române le poate reprezenta numai adunarea națională ori oamenii anume aleși de aceasta”. Cu cât zilele treceau și mărețul eveniment se apropia, paginile ziarului nostru oglindeau fidel situația, căutînd să liniștească poporul. La data de 7/20 noiembrie 1918 apare Ediția Specială care convoacă pe toți românii „în falnică cetate a viteazului mucenic al unității noastre naționale, în capitala de vecinică glorie românească a lui Mihai Viteazul”.

După desăvîrșirea unității naționale a poporului român, bătrînul nostru periodic se rezumă numai la probleme de ordin religios. În perioada dintre cele două războaie mondiale, Telegraful Român am putea spune că a îmbrăcat o altă formă de luptă: consolidarea unității noastre naționale prin unitatea credinței noastre strămoșești.

Asupra României s-au abătut din nou norii negri ai celui de-al doilea război mondial. Biserica Ortodoxă Română, totdeauna alături de popor, și-a reluat misiunea de a ajuta cu cuvîntul și cu fapta pe cei aflați în suferință. Paginile Telegrafului Român oglindesc acest lucru. Dar cum de cînd e lumea, după nor vine soarele cu strălucirea lui de aur, așa și după război au venit zilele însoțite ale lui August 1944 care ne-au adus pacea

mult dorită. Și cum pacea nu putea fi deplină dacă frații de un sînge și de o lege erau despărțiți, Telegraful Român și-a luat nobila misiune de a se transforma în tribună de luptă pentru reîntregirea religioasă, reîntregire care să contribuie la consolidarea unității noastre naționale.

Astfel, în zorii vieții celei noi ce se făcea în țara noastră, a început opera de unificare bisericească, de reîntregire religioasă, pe care poporul, conducerea înțeleaptă a Patriei noastre și a Bisericii noastre, a realizat-o în anul 1948. Actul reîntregirii odată realizat, avea nevoie în continuare de consolidare. Cu aceasta s-a ocupat din plin Telegraful Român, atît în perioada imediat următoare anului 1948, cît și în prezent. Astăzi, la cea de-a 125-a aniversare bătrînul Telegraf pășește mereu tînăr, întinerit de entuziasmul colaboratorilor și cititorilor săi, întinerit de epoca cea nouă ce se făurește azi în țara noastră.

Foloasele pe care Telegraful Român le-a adus neamului românesc de pe meleagurile Transilvaniei reies din succinta prezentare pe care i-am făcut-o. Dar Telegraful Român se bucura de aprecierea celor mai buni fii ai neamului românesc din secolul trecut: Mihail Kogălniceanu îl numește „cea mai bună foaie românească” din Transilvania, una dintre cele mai bine redactate gazete. Mihail Eminescu face în paginile Convorbirilor Literare o prezentare a Telegrafului Român, exprimîndu-și bucuria cu privire la Foaia Telegrafului Român care se ocupă cu „studii de o netăgăduită utilitate”. Aprecierile sale culminează cu un superlativ: „O foaie din Transilvania, organ oficial al I. P. S. Sale Mitropolitului din Sibiu, cea mai modernă de peste Carpați.”

La împlinirea celor 125 de ani de existență, Telegraful Român — al cărui redactor șef am fost mulți ani — se pleacă în fața tuturor luptătorilor pentru libertate ai poporului român, în fața celor mai buni fii ai neamului românesc, cei ce au luptat și s-au jertfit pentru realizarea mărețelor idealuri de dreptate, pace și înfrățire între popoare. Se pleacă în fața marelui număr de redactori, colaboratori și cititori care și-au pus tot ce au avut mai bun în coloanele lui, au sorbit lumină și învățături ziditoare de suflet din paginile lui, s-au întristat în zilele de restriște și s-au bucurat în zile de izbîndă. Se pleacă în fața celor ce i-au cules litera ca și celor ce i-au condus administrația, ierarhilor, profesorilor, consilierilor și preoților, studenților teologi și credincioșilor, aducînd tuturor omagiul său de recunoștință. Slova lui este răspîndită în Țara noastră și în toate parohiile ortodoxe române de peste hotare. Fie ca această slovă să dăinuiește peste veacuri spre binele Bisericii noastre, spre propășirea Patriei noastre scumpe și spre propovăduirea păcii, colaborării și înfrățirii dintre oameni și popoare.

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

La împlinirea a 125 de ani de apariție neîntreruptă

(Urmare din pag. a 2-a)

personalități ale Sfintei noastre Biserici și fapte laudabile din viețile sfinților Bisericii noastre și să le explice, pe înțelesul tuturor, învățăturilor Sfintei Scripturi și ale Sfintei Tradiții, consolidîndu-i astfel în credința ortodoxă.

Dar totodată, „Telegraful Român” a fost și o puternică tribună națională, în care s-au subliniat — sub o formă discretă de multe ori, din cauza cenzurii habsburgice — vechimea noastră și drepturile noastre pe pămîntul transilvănean, precum și tot ceea ce putea să susțină ideea națională și de apartenență la un singur neam cu frații de dincolo de Carpați.

În perioada 1853—1858 „Telegraful Român” apare de două ori pe săptămîină. În unele perioade, după aceasta, apare odată pe săptămîină, de trei ori pe săptămîină, sau chiar zilnic. La început apare în slovă chirilică; de la 1859, articolele sînt amestecate în ce privește litera, pentru ca în 1863 să apară numai în litere latine.

Pînă în 1918—1920 își păstrează caracterul inițial de foaie politică, industrială, comercială, pentru ca, după data aceasta să devină ceea ce este și astăzi, o foaie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului, a Mitropoliei Transilvaniei. Astfel, „Telegraful Român” urmărea să înfățișeze în special viața bisericească din Transilvania, cu problemele și realizările ei și de atunci să apară regulat, ca și astăzi, de două ori pe lună.

„Telegraful Român” înfățișează în coloanele sale, într-un chip succint, dar admirabil, toate evenimentele mari din viața Bisericii și a poporului român. El a salutat cu înflăcărare, la 24 XII 1864, vestea reînființării Mitropoliei Ortodoxe Române

din Transilvania; a avut fericirea de a exprima în slove entuziaste împlinirea visului de veacuri al românilor de pretutindeni: Unirea Transilvaniei cu Patria Mamă, la 1 XII 1918; a subliniat cu vie satisfacție actul de la 21 octombrie 1948 al Reîntregirii bisericești din Transilvania prin revenirea fraților greco-catolici, după 250 de ani, la sînul Bisericii Ortodoxe Mame și a acordat o deosebită importanță actului de reparare istorică, săvîrșit în toamna anului 1975, prin reînființarea Episcopiei de Alba Iulia, străvechi centru bisericesc și alegerea primului ei chiriarh în persoana smereniei noastre, intronizat la 25 ianuarie 1975.

Dar, credincios menirii lui inițiale de a se găsi în slujba poporului și de a lupta pentru mai binele, libertatea, demnitatea și fericirea lui, „Telegraful Român” și-a exprimat, după 23 August 1944, întreaga sa adevărată putere pentru preluarea puterii de către clasa muncitoare de la noi din țară și a desfășurat o foarte susținută activitate de lămurire a credincioșilor ortodocși din Transilvania, a cititorilor pentru popularizarea ideilor înnoitoare de la noi, printre care, în primul rînd, ideile de pace, de bună înțelegere între popoare, de cooperare interstatală și de încetare pentru totdeauna a colonialismului și a semicolonialismului, au fost pe larg comentate în coloanele „Telegrafului Român”, ca ecou al strădaniilor de politică externă ale statului nostru socialist.

Credincioșii ortodocși români din localitățile în care se găsesc și alte naționalități sînt foarte bucu- roși de primirea regulată a „Telegrafului Român”, în care găsesc nu numai îndrumări alese pentru

viața lor duhovnicească, ci, în același timp, și îndrumări statornice pentru viața lor națională și socială și sînt ținuți în curent cu marile și istoricele realizări ale statului nostru socialist și cu succesele lui de tot felul pe arena internațională. Iar credincioșii ortodocși români de peste graniță, care primesc această foaie bilunară bisericească și națională, sînt nespuse de bucuroși de conținutul ei, pentru că au posibilitatea să ia cunoștință de mărețele înfăptuiri din țara în care s-au născut. Ei sînt mîndri de realizările ei și se simt mai mult legați de patria lor, de munca și lupta cinstită care se desfășoară pe toate meleagurile patriei și care aureolează prestigiul de demnitate al poporului român, în cadrul celorlalte țări și popoare.

La împlinirea a 125 de ani de apariție regulată a „Telegrafului Român” aducem un pios omagiu memoriei tuturor redactorilor și condeierilor, care, de-a lungul timpului, au pus suflet din sufletul lor, pentru ca publicația aceasta să-și îndeplinească rostul ei în mijlocul poporului nostru.

În același timp aducem mulțumirile noastre călduroase redactorilor „Telegrafului Român”, între care Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, care s-a străduit ca „Telegraful Român” să rămîină pe linia lui inițială în slujba Bisericii și a poporului, precum și tuturor mînuitorilor de condei care au colaborat.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să dea, în continuare, viață îndelungată acestei minunate publicații, pentru ca ea să-și poată îndeplini și în viitor, cu aceeași rîvnă ca și în trecut, misiunea ei în mijlocul credincioșilor noștri ortodocși și spre cinstirea întregului nostru neam românesc.

† EMILIAN
Episcop de Alba Iulia

Telegraful Român în slujba idealurilor de pace, dreptate și progres ale poporului român

Telegraful Român împlinește 125 ani de activitate neîntreruptă în slujba Bisericii strămoșești și a poporului român.

Raportat la istoria presei bisericești din Transilvania și chiar din întreaga țară, drumul și lucrarea Telegrafului Român are caracterul unei magistrale a scrisului românesc, atât prin durata și consecvența cu care a servit Biserica și poporul, cât și prin aportul pozitiv pe care l-a adus în istoria Bisericii și a Patriei.

Încă de la început își asumase răspunderea de a merge cu poporul și de a-i sprijini năzuințele, de a fi un far luminos în calea dezvoltării spirituale și materiale a românilor din Transilvania, de aceea s-a străduit să vestească în rîndurile cititorilor „idei moderne și a-l lumina în mod cuviincios asupra adevăratelor sale trebuințe sufletești și materiale”.

Telegraful Român a însoțit permanent viața poporului român și l-a ajutat în împlinirea năzuințelor lui seculare de dreptate, libertate și unitate națională; a transmis din generație în generație mesajul păcii și al bune înțelegeri între oameni și popoare și credința neabătută în viitorul luminos al unei Români libere și independente.

Lucrarea redactorilor și colaboratorilor săi a fost deopotrivă o lucrare de zidire creștinească și românească.

Ei nu s-au mulțumit să împărtășească numai învățăturile de credință și de morală ale Bisericii Ortodoxe, nici să fie numai cronicari ai evenimentelor, multe și variate, ci au îmbrățișat cu căldură și au susținut cu entuziasm toate acele idei și fapte care pregăteau împlinirea idealurilor mărețe ale poporului român, devenind nu de puține ori ei înșiși precursori și animatori ai unor asemenea împliniri.

După 23 August 1944, când înfăptuirile și realitățile noi din patria noastră au devenit lege fundamentală a vieții noi, Telegraful Român a devenit nu numai martor și partaș al acestor realități ci și sprijinitor și interpret loial al drumului ascendent al poporului nostru.

În coloanele lui s-a oglindit, cinstit și fără diformări, viața cea nouă din patria noastră. În cei treizeci și patru de ani de la eliberarea patriei, el a militat pentru o Biserică vie, activă și legată de popor.

În coloanele lui sînt înfățișate evenimentele însemnate din viața poporului nostru, năzuințele și realizările lui, purtînd un permanent dialog cu istoria strădaniilor pentru lumină și progres ale întregului popor și oglindind cu fidelitate drumul ascendent al dezvoltării lui istorice.

Nu lipsesc în scrisul său îndemnuri la muncă cinstită și entuziasă, la patriotism luminat, la omenie și corectitudine, la încredere în viitorul luminos al Patriei.

Adeseori se întîlnesc în coloanele Telegrafului Român din acești ani descrieri minunate ale chipului nou al Patriei, relatări entuziaste despre succesele oamenilor muncii, despre rezultatele muncii de pe ogoare, din întreprinderi, despre îndeplinirea planurilor de muncă, despre saltul cantitativ și calitativ al productivității muncii, cu un cuvînt despre bunăstarea crescîndă a tuturor fiilor Patriei.

Un patriotism luminat îmbinat cu o iubire creștină față de toți oamenii, de tot ceea ce este universal valabil în lume, transfigurate de iubirea harică a lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos și transmisă prin Biserica strămoșească, formează legătura care unește cele două dimensiuni ale vieții credincioșilor.

Am putea spune că nimic din ceea ce este de folos pentru sufletul și trupul fiilor poporului nostru nu a rămas neevidențiat în coloanele Telegrafului Român, în limitele și caracterul specific de foaie a Bisericii.

Cu prilejul zilelor aniversare din istoria țării, sau al încheierii unor bilanțuri din economia națională, Telegraful Român a considerat că este chemat să facă cunoscută cititorilor însemnătatea lor, contribuind prin aceasta la susținerea spiritului de încredere în puterile creatoare ale poporului, ajuns liber și stăpîn pe destinele lui.

„Pretutindeni, scrie un colaborator la a XV-a aniversare a Republicii Populare Române, în toate colțurile țării vezi înălțîndu-se fabrici și uzine, care umplu de mîndrie pe orice fiu cinstit al patriei noastre. Sub îndrumarea conducătorilor înțelepți, ridicați din sînul oamenilor muncii,

poporul nostru a pășit pe calea industrializării socialiste într-un ritm extraordinar, în așa fel încît țara noastră a devenit o țară cu industrie avansată, care poate sta pe piața mondială alături de țări cu tradiții industriale mai vechi. Numele patriei noastre este purtat cu vrednicie peste hotare de mașinile făurite de mîinile și mințile acestui popor harnic și talentat. Pămîntul țării dă rod tot mai bogat pentru că îl muncesc oamenii în comun și cu tragere de inimă, pentru că se aplică metode agro-tehnice înaintate, pentru că se folosesc mașini agricole la aproape toate lucrările pămîntului” (Nr. 1—3/1963).

Cel ce răsfoiește colecția Telegrafului Român, după cel de-al doilea război mondial, poate constata cu bucurie că aproape nu este număr în care să nu fie prezentată, susținută și apărată cauza păcii; să nu se înfățișeze strădaniile impresionante ale tuturor oamenilor de bine, ale organizațiilor obștești sau bisericești, ale statelor iubitoare de pace și, în primul rînd, ale conducătorilor patriei noastre pentru susținerea și apărarea acestui bun suprem al omenirii care este pacea.

În articole redacționale sau semnate de colaboratori din toate părțile, problema păcii este dezbătută în coloanele Telegrafului Român și fundamentată pe temeiuri scripturistice, patristice, umanitariste, logice sau scoase din experiența popoarelor sătule de războaie nimicitoare de vieți omenești și de bunuri materiale și culturale ale omenirii.

Titluri ca acestea: „Dezarmarea, o poruncă a popoarelor”, „Încetarea experiențelor cu arme nucleare”, „Otrăvirea aerului”, „Pe calea destinderii internaționale”, „Coexistența pașnică”, „Înfrățirea popoarelor”, „Pentru pacea a toată lumea”, „Roadele luptei pentru pace”, „O lume fără război”, „Popoarele sînt datorate să apere pacea”, „Tineretul în slujba păcii” și alte multe sînt numai cîteva din articolele care dezbate această problemă arzătoare pentru omenire.

În scrisul acestui ziar s-a afirmat nu numai o dată că poporul român este un „popor iubitor de pace”, că el n-a rîvnit la nimic din ceea ce este al altor popoare, dar că el și-a cucerit dreptatea, libertatea și unitatea lui națională și socială cu mari sacrificii!

„Poporul român este alături de cei ce voiesc pacea. El dorește ca armele nucleare să fie interzise și energia atomică să fie folosită pentru îmbunătățirea vieții, pentru ca popoarele să fie eliberate de teamă și de moarte, să fie libertate și armonie deplină de la un capăt la altul al pămîntului, să se lucreze pentru fericirea și binele tuturor” (Nr. 1—2/1963).

Activitatea conducătorilor patriei noastre în frunte cu Președintele Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, în diferite organizații și consfătuiri internaționale pentru apărarea păcii, pentru interzicerea armelor atomice, pentru dezarmare și colaborare între popoare, pentru crearea unor zone ale păcii, pentru dreptatea și libertatea popoarelor din „lumea a treia”, cu un cuvînt pentru crearea unei lumi drepte și fericite pentru toți oamenii, a fost oglindită și prezentată pe larg în coloanele Telegrafului Român din ultima sa perioadă de activitate.

La rîndul ei, Biserica Ortodoxă Română, făcînd parte din organisme bisericești și laice care luptă pentru crearea unui climat de pace și bună-înțelegere între popoare, s-a angajat din toată inima „să sprijinească toate acțiunile menite să înlăture amenințarea ce planează în prezent asupra lumii, să elimine din viața omenirii războaiele cu întregul lor cortegiu de suferințe și distrugeri de bunuri materiale și spirituale, să asigure tuturor popoarelor o pace reală, în care să domnească înalte idealuri morale de dragoste și frățietate” (Nr. 1—2/1963).

La împlinirea celor 125 de ani de activitate a Telegrafului Român cititorii de azi, din țară și de peste hotare, aduc un omagiu de prețuire și recunoștință tuturor ostenitorilor de la această înaltă tribună a scrisului Bisericii noastre pentru toată munca și jertfa ce au adus-o, pentru sprijinirea mărețelor idealuri și împliniri din viața poporului nostru și mărturisesc convingerea că Telegraful Român, editat de Arhiepiscopia ortodoxă română a Sibiului, va continua să slujească și să sprijine marile idealuri și realizări din activitatea Bisericii și a Patriei.

† VASILE
Episcopul Oradiei

O caldă urare nordică

La aniversarea unui veac și un sfert de apariție neîntreruptă a celui mai vechi ziar bisericesc, din toate provinciile românești, de la Dunăre și Carpați (1853—3 ianuarie 1978), românii stabiliți în Nordul Europei și grupați în jurul Bisericii Ortodoxe Române din Suedia și țările Scandinaviei, care urmăresc cu mult interes conținutul duhovnicesc și patriotic al „Telegrafului Român”, adresează acestui venerabil făclier al credinței strămoșești, al culturii românești și al unității noastre naționale, o caldă, afectuoasă și entuziastă urare tradițională: La mulți și fericiti ani!

Ei își exprimă, totodată, toată gratitudinea și satisfacția lor pentru promptitudinea trimiterii, și pentru bogatul și variatul său conținut, în legătură cu imperativele majore ale poporului nostru, și pentru aleasa sa ținută ce îmbrățișează, atât nivelul înalt și pretențios, cât și pe cel mai de mijloc și de popularizare.

Cu nădejdea fermă că acest fiu spiritual al marelui mitropolit Andrei Șaguna își va continua existența și misiunea sa, atât de îndătinată și utilă, îi adresăm încă odată cele mai alese urări de viață îndelungată și prosperitate duhovnicească!

Pr. prof. Dr. Al. I. Ciurea
Superiorul B. O. R. din Suedia
și țările Scandinaviei

Problemele limbii...

(Urmare din pag. a 3-a)

lul e semnat de cunoscutul folclorist A. Marienescu (lăudat tot atunci în *Patria* de la Iași pentru baladele culese de el). Același autor susține în anul următor, 1860, necesitatea cultivării limbii în articolul „Limba și literații” (nr. 20—21); situația era mai favorabilă acestui scop, căci școlile românești puteau face mari eforturi pentru difuzarea unei limbi unite, moderne, expresive; gimnaziile erau centre de cultură a limbii și a științelor. Tot atunci însă Z. Boiu, cunoscut publicist, critică hotărît limba almanahului poetic *Muguri* de la Arad, în care latinizările sînt „eserate”, iar barbarismele și provincialismele contravin accesibilității textelor.

Pentru mai buna clarificare a căilor de modernizare a limbii naționale, după lungi dezbateri ilustrate mai ales în paginile periodicelor *Instrucțiunea publică* și *Amicul școlii*, iată în *Telegraful Român* din 1865, nr. 29, că se cere *Asociațiunii transilvane* să propună „unificarea ortografiei române”, ceea ce ar fi „o bază solidă la prosperarea culturii limbei naționale”, fapt capital pentru progresul culturii în ansamblu, cum s-a văzut de mai bine de trei decenii, precum și cealaltă cerință veche e repusă: „Compunerea unui dicționar etimologic a limbei române.” Acesta ar avea un țel practic: a cunoaște ce e românesc și ce nu e românesc în limbă. Din păcate, încă și astăzi așteptăm de la filologii noștri un dicționar etimologic, parțial realizat cu multe decenii în urmă de Densușianu și de Pușcariu. În același an și *Gazeta Transilvaniei* sprijinea cu putere cerințe ca cele formulate de *Telegraful Român* pentru cunoașterea și cultivarea limbii române, lui G. Barițiu asociindu-se din primul moment și *Familia* lui Iosif Vulcan, în preajma constituirii societății Junimea, centru dinamic al luptei decisive contra curentelor artificiale în limbă, pentru o limbă și literatură modernă, artistică, bogată și expresivă. În 1866, anul debutului lui Eminescu la *Familia*, anul afirmării ideilor realiste ale lui Maiorescu în domeniul limbii și al literaturii, *Telegraful* de la Sibiu pledează pentru o ortografie unică de tip fonetic (nr. 71), conturînd cu bune intuiții principiile imbatabile ale normării limbii naționale, de comun acord cu Maiorescu, Negruzzi, Alecsandri, Eminescu, Slavici, Caragiale.

Puterea talentului și erudiția acestora, realismul și consecvența rațională a scrisului lor, cărora li se va asocia credincios acest organ omagiat de noi, vor asigura adevărata înflorire a limbii și culturii naționale de mai bine de un secol încoace.

Gh. Bulgăr

— Atît mama mea cît și eu văm mulțumim mult pentru interesantele numere ale ziarului „Telegraful Român”. E cît se poate de frumos scris și încălzește o inimă care iubește România.

Sărbătoarea Crăciunului cu pace și mult bine pentru noul an.

Nașterea Domnului să vă aducă pace, bucurie și liniște sufletească iar noul an — multă sănătate, succes în frumoasa D-voastră muncă și binecuvîntare de la Dumnezeu.

Cu stimă: Cristina Crișan, Suedia

Vocația șaguniană a „Telegrafului Român”

Orice publicație periodică își are vocația ei, o vocație stabilă, spre deosebire de vocația omului, care-și etalează de cele mai multe ori flexibilitatea nu îndeajuns motivată și, de aceea, adeseori derutantă pentru cei îndatorați s-o dirijeze și s-o valorifice spre mai-binele societății.

Vocația unei gazete — „Telegraful Român” a apărut acum un secol și un pătrar ca gazetă — este indicată în programul ei. N-are program prestabilit? Are însă altceva: transparența cuprinsului, care arată fără greș care-i este „chemarea”, vocația.

Cea a „Telegrafului Român” a fost și a rămas peste ani și peste decenii o *vocație preotească ortodoxă română*. Faptul e explicabil, căci „Șaguna a fost mai presus de toate preot”. Nu teolog, nici om al școalei, nici bărbat al vieții publice, ci înainte de toate el a fost un caracter de preot clădit în totul pe temelia Evangheliei. Din conștiința clară și profundă a acestei misiuni divine a izvorât belșugul de fapte mărețe, pe care — de la locul de păstor al Bisericii — l-a revărsat pe toate țărmurile vieții poporului nostru. Am citat pe mitropolitul Nicolae Bălan. (Vezi „Revista Teologică”, 1923, nr. 6—7, p. 178).

Această declarație are valoare de constatare: ea dezvăluie esențialul personalității restauratorului Mitropoliei transilvane. Activ în cele mai variate țărmuri de manifestare ale românilor transilvăneni, mitropolitul Andrei Șaguna a fost mereu în fruntea tuturor prin cuvânt și faptă. Mai presus de toate, însă, Andrei Șaguna care odihnește cu trupul în mausoleul din Rășinari, avea să rămână ceea ce însuși se socotise a fi când a făcut memorabila mărturisire:

„De-o sută de ori de m-aș naște, tot preot m-aș face!”

„Gazeta” aceasta este ctitorie șaguniană. Una din ele, — căci sînt mai multe. E ctitorie nu numai prin înființare. Îi este ctitorie concepțională. „Telegraful Român” a fost ceea ce a vrut Șaguna să fie, — și, cu rare și lipsite de semnificație excepții, a rămas ceea ce a vrut ctitorul să rămână: o „gazetă” pentru preotul ortodox român, la dispoziția păstorilor săi; ea și preotul deopotrivă.

Mai presus de toate, însă, „Telegraful Român” se ocupa de preot.

Avea motive s-o facă, mai ales de ordin istoric bisericesc.

Cînd venise în Transilvania, găsisse aici o viață bisericească ferecată în obezile celor 19 puncte care au paralizat toate bunele intenții ale înaintașului său Vasile Moga. Poporul român, împilat și disprețuit după năravul cunoscut al stăpînitorilor săi vremelnici, adulemea adierile vîntului de libertate care se stîrnisese în țările apusene. Spiritul revoluționar zgîlția zăvoarele împărăției pajurei cu două capete și furtuna anilor 1848—49 era gata să se dezlănțuie ca o pedeapsă răzbunătoare a fărădelegilor unui sistem politic pornit pe povîrnișul descompunerii.

Greutățile cu care avea de luptat Șaguna nu l-au descurajat. Sufletul lui era mai tare decît împotrivirile vremii. Îi fusese hărăzit — de la Dumnezeu și de la oameni — să conducă, să animeze și să îndrumeze. „Acest maiestuos bătrîn — scria marele Nicolae Iorga — a fost de pe scaunul său de arhieru, ca de pe un tron de rege, un cîrmuitor de oameni și un îndreptător al vremurilor, cărora nu li s-a supus ca exemplele obișnuite ale omenirii, ci le-a întors de pe povîrnișul lor spre culmea lui. Cît se va vorbi limba noastră pe cealaltă cîlină a munților-părinți, Ardeleanul de legea Răsăritului — și poate mîne și cel unit cu Roma — va ținea minte acest fapt.” (Citat la I. Lupaș: Mitropolitul Andrei Șaguna; Sibiu, 1909).

Dragostea de popor a mitropolitului Șaguna nu era egalată decît de rîvna de a-l ajuta să se salte la un nivel de viață mai omenos, apropiat de însușirile sale native. În memorabila circulară prin care-și vestea întărirea în slujirea de episcop ortodox român al Transilvaniei, făgăduia sărbătorește că „din toate puterile neostenit se va strădui” pentru binele și înaintarea în „cele de minte țitoare” ale poporului (scil.: credincioșilor ortodocși români) și va fi tuturor „tată adevărat”. Iar cu prilejul hirotonirii sale întru arhieru, lua de mărturie pe închinătorii prezenți în catedrala din Carloviț pentru împlinirea integrală a îndrăzneței sale vreri: „Pe Români ardeleni din adîncul lor somn să-i deștepte și cu voia (scil.: lor) către tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i trag”.

Și-a respectat angajamentul pînă la capăt. Poseda ca nimeni altul însușirile trebuincioase în acest scop. A știut să-și aleagă mijloacele cele mai eficace și să-și recruteze colaboratori destoinici.

Sarcina n-a fost ușoară. A izbutit, totuși, așa cum plănuse.

Îndată ce a fost ales episcop, i-a îndemnat — imperativ — pe preoți să învețe neconținut „poporul”, ca să-l poată aduce „din necovîrșire la covîrșire și din ruginita negură a neștiințelor la limanul cel liniștit al științelor și al luminării”, nepregetînd a propovădui cît mai des, mai temeinic și mai atrăgător. Convinș că nu trebuie să ceri nimănui mai mult decît atîta cît este în stare să dea, Șaguna a dat mult preoțimii sale, ca și ea mult să dea poporului credincios; povește dese și înțelepte, cărți de căpătîi, iubire fără margini. A fost nevoie uneori și de certare, căci la început circularile sale nu se bucurau înaintea tuturor fețelor bisericești de considerația pe care o meritau. În acest țărm — scria G. Barițiu — „totul era de făcut și el (Șaguna) îndată... s-a apucat de toate”.

„Pentru ca vaza și cinstea cinului preoțesc să se poată păstra nevătămate”, la două luni după venirea sa în Transilvania, Șaguna adresă clerului o circulară, poruncindu-i să se țină cu strictețe de mai multe „folositoare rînduiri”. Nu-i locul — și nici spațiu — de-a le reproduce aici. Cîteva idei, trebuie totuși reținute. Atitudinea slujitorului bisericesc față de mediul înconjurător, ținuta sa vestimentară, felul său de-a vorbi într-o împrejurare sau alta, au fost minuțios reglementate, cu motivări de-un realism pilduitor. Preotul n-are la ce cerceta localurile de petrecere; „de la orice vorbe statului (scil.: stării) preoțesc vătămătoare să se contenească”; „negustorie a face sau a umbla în persoană după alte cîștiguri, să înceteze de tot”; citirea Sfintei Scripturi și a Sf. Părinți, memorizarea Catehismului, dobîndirea de cunoștințe folositoare este pentru preot îndatorire permanentă: fără aceasta, predica și pastorația peste tot nu vor avea efectele scontate.

...Dar nici fără contagioasa putere a exemplului: spre a arăta obștei credincioșilor „calea către fapte bune”, se cuvine ca preotul să aibă o viață neprihănită, „purtare bună întru toate și în tot locul... să deștepte pe toți spre cucernicia cea (cu) adevărat creștină și spre frica de Dumnezeu...”

Nici un amănunt nu este trecut cu vederea. Înfașurarea văzută a preotului, ca și vistieria lui lăuntrică, îl interesau deopotrivă pe marele „preot deșteptării noastre, semnelor vremii profeț”, cum l-a caracterizat cineva. Iată, spre exemplu: repetînd cu alt prilej sfatul privitor la o îmbrăcăminte preoțească adecvată (uniformă), simte trebuința de-a justifica insistența sa; căci „din cele dinafară chibzuiesc și așezarea cea dinăuntru a inimii” preotului. Grabnic la certare, dar și la iertare, prompt în sancționarea abuzurilor și generos în acordarea recompenselor, Șaguna a izbutit să transforme preoțimea dezorientată pe care o moștenise de la înaintașul său, într-o tagmă de apostoli zeloși ai idealurilor evanghelice și de luptători neînfrițați pentru izbîndirea aspirațiilor naționale și sociale ale românilor transilvăneni.

Același mare ierarh nu pregeta să apere preoțimea sa ori de cîte ori potrivnicii o acopereau de insulte mai mult sau mai puțin iscusit camuflate. În privința aceasta, guvernatorul transilvănean Wohlgemuth, ministrul Thun și alții, nu chiar atît de mari ca ei, au rămas cu amintiri de neșters de pe urma confruntării cu Șaguna.

*

Preoțimea lui Șaguna a crescut sub semnul luminii. Marele ierarh a aprins-o cu neegalată rîvnă și pricepere. Tot el a întreținut-o prin necurmată lucrare de orientare a preoților în problemele misiunii și vremii lor.

„Telegraful Român” a fost, în această privință, perpetua unealtă de lucru duhovnicesc și românesc.

Așa a rămas și sub păstoria ierarhilor succesorii ai ctitorului lui. Așa este și astăzi, cînd — cerut cu tot mai multă insistență — este citit cu ardoare peste țări și mări.

Fără a fi exclusivă, vocația preoțească — ortodoxă română — a „Telegrafului Român” este și rămîne esențială.

Preot prof. Dr. Grigorie Marcu
Rectorul Institutului Teologic Universitar
Sibiu

Telegraful Român și unitatea noastră de credință

Cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la înființarea la Sibiu, în 1853, de către mitropolitul Andrei Șaguna a ziarului Telegraful Român, care de atunci și pînă azi a apărut în mod neîntrerupt, se cuvine să aducem un omagiu de recunoștință mai întîi întemeietorului acestui ziar, iar mai apoi redactorilor și colaboratorilor lui, care prin munca și lupta lor manifestată în scris, în coloanele acestui ziar, și-au arătat interesul și dragostea nețărmurită pentru problemele care stau în legătură și cu unitatea noastră de credință, și-au manifestat convingerile lor sufletești pentru Legea noastră cea strămoșească și pentru sfintele ei datini.

O sută douăzeci și cinci de ani în istoria unui popor nu prea înseamnă mult, însă pentru noi românii și pentru Biserica noastră, acest răstimp este de o foarte mare importanță pentru strădaniile care s-au depus — așa cum apare clar din coloanele acestui ziar chiar de la înființarea lui — pentru tot ceea ce poate contribui la menținerea și întărirea credinței noastre, a unității ei.

Așa de pildă în lucrarea de pregătire și înfăptuire a mărețului act al Reîntregirii noastre bisericești din Transilvania, din anul 1948, un rol de prim ordin l-a avut Telegraful Român de la Sibiu, care prin articolele apărute în coloanele lui, ca un vrednic meșter făurar, a modelat sufletele credincioșilor ortodocși și foști gr. cat., ca atunci cînd va suna ceasul să poată răspunde cu entuziasm și înflăcărare la chemarea reîntoarcerii lor la sînul Bisericii Ortodoxe Române.

Problema aceasta a unității noastre de credință s-a pus într-o formă destul de concretă și lămurită chiar pe timpul mitropolitului Andrei Șaguna, care s-a manifestat cu toată convingerea și tăria pentru păstrarea cu sumpătate a acestei unități în credință a tuturor românilor.

Telegraful Român vestea cu multă bucurie ținerea la Sibiu a unei conferințe naționale la 1/13 ianuarie 1861, prezidată de mitropolitul de la Blaj și de episcopul ortodox Andrei Șaguna (Tel. Rom. nr. 1 din 1861), pentru ca românii care sînt una după limbă să fie una și după religie.

În Telegraful Român nr. 21 din 1862 se arată că prin uniația de la 1700 s-a frînt în două unitatea noastră de credință.

Mai tîrziu, pentru mitropolitul Nicolae Bălan, problema unității noastre de credință a constituit scopul urmărit de el o viață întreagă, ideal care a fost piatra neclintită a stăruințelor și convingerilor sale. De aceea în cuvîntarea program pe care a rostit-o la instalarea sa în scaunul de arhieriscop și mitropolit (Rusaliile anului 1920), preciza: „Cu toată ruptura care s-a produs în sînul cald al Sfintei Biserici Ortodoxe, ne-am simțit una toți fiii ei risipiți sub stăpîniri streine și sufletul nostru povăuit de învățăturile ei de mamă, a rămas unul și același pretutindeni... Nu vom da odihnă oaselor noastre pînă ce nu vom fi iarăși una, pînă ce nu se va înlătura răul hărăzit de vitregia vremurilor și fiii aceleiași maice bune, nu se vor întoarce la sînul cald, dornic de a-i îmbrășa pe toți” (Tel. Rom., 1921, p. 4).

Pe mitropolitul Nicolae Colan, prin slova sa temeinică și clară, prin scrisul său înțelept și plin de învățăminte, îl recunoaștem ca pe una dintre cele mai autentice figuri de ierarh și de dascăl, care a împărtășit pe atîția din comorile spirituale ale Ortodoxiei. „Rămînerea noastră în Ortodoxie — zicea mitropolitul Colan, arătînd importanța unității noastre de credință în trecutul îndepărtat — a fost rodul credincioșiei noastre față de nestrîmbata învățătură a Mîntuitorului”.

Actualul mitropolit, Dr. Nicolae Mladin, într-un articol din multe articole publicate în coloanele Telegrafului Român în problema unității noastre de credință „Simbolul Ortodoxiei” (Tel. Rom. 12 martie 1944), prezintă Ortodoxia în toată dumnezeiasca ei strălucire: „O mireasă pură, neîntinată, pe care mirele Hristos a împodobit-o cu toate frumusețile cerului, cu toate luminile raiului, cu toate puterile sfîințirii... Ortodoxia românească. Ortodoxia Transilvaniei e și ea înviere și crucificare, bucurie și suferință, transfigurare și mucenicie”.

Activitatea desfășurată de ziarul Telegraful Român în lucrarea legată de unitatea noastră de credință a constituit o contribuție dintre cele mai importante la realizarea acestei unități și la consolidarea ei. În art. „Confesionalism și confesionalism”, publ. în Telegraful Român din 25 februarie 1928, nr. 17, se indică mijloacele prin care ne putem menține în unitatea de credință. O Biserică se menține prin focul dragostei pentru ea;

(Continuare în pag. 7)

O tribună patriotică, Zelegraful Român

Cea mai veche publicație românească existentă astăzi — „Telegraful Român” de la Sibiu — împlinește 125 de ani de permanentă apariție.

Înființat de spiritul modern și clarvăzător al lui Andrei Șaguna, care încă din 1849 considera necesară o foaie românească în însăși capitala imperiului habsburgic, „Telegraful Român” a fost de-a lungul atîtor ani de apariție o adevărată tribună patriotică, un organ de permanentă luptă culturală, socială, economică și națională.

Prin redacția sa au trecut o bună parte din cele mai reprezentative personalități românești ale Transilvaniei: istoricul și revoluționarul Aaron Florian — întîiul său redactor — întemeietorul la București al primului cotidian în limba română; medicul și biologul D. Pavel Vasici, viitor membru al Academiei Române, economistul și publicistul Visarion Roman, ctitorul băncii „Albina” și al revistei „Albina Carpaților”; profesorul, poetul, oratorul și exegetul bisericesc Zaharia Boiu; profesorul și asesorul consistorial Nicolae Cristea, întemeiat în urma marelui proces al Memorandului și conducătorul primei „Reuniuni a meseriașilor români” din Sibiu; Ioan Becintz și Eugen Brote, viitorii întemeietori ai ziarului Tribuna; scriitorul, geograful și etnograful Silvestru Moldovan, autorul cunoscutei serii de volume Țara noastră; Nicolae Ivan, primul episcop al Clujului în România întregită; Elie Cristea, viitorul patriarh al României; istoriograful Teodor V. Păcățian, autorul fundamentatei lucrări istorice intitulate *Cartea de Aur sau luptele politice naționale ale românilor din Transilvania*; Gheorghe Comșa, viitor episcop al Aradului, Nicolae Mladin, actualul mitropolit al Transilvaniei ș. a.

Conceput mai întîi ca un organ informativ pentru preoți, profesori și învățători, „Telegraful Român”, datorită redactorilor și colaboratorilor săi, s-a impus repede ca un apreciat organ cultural-literar, preocupat de educația maselor populare, de valorificarea limbii și literaturii populare, de dezvoltarea învățămîntului, de consolidarea, prin cultură, a legăturilor între românii de pretutindeni și de afirmarea spiritului patriotic românesc.

Foiletoanele sale au fost printre cele mai îngrijite și mai interesante ale timpului, ele fiind dedicate îndeosebi evocărilor istorice, folclorului, creațiilor literare originale, problemelor de limbă și pedagogice, preocupărilor artistice. Marele merit cultural al „Telegrafului Român” a fost acela de a părăsi ortografia etimologică cipariană, în care s-au scris pînă în deceniul al optulea toate periodicele și cărțile transilvănene — și de a adopta ortografia „Junimii”, care va deveni apoi ortografia Academiei Române, prin aceasta aducîndu-se o strălucită contribuție la unificarea ortografiei române. Din acest punct de vedere — cum scria unul din vechii noștri istorici literari — „Telegraful Român” a făcut o adevărată revoluție culturală. Punctele sale de reazim în această direcție au fost articolele despre limbă ale lui Alecu Russo și ale lui Titu Maiorescu, din scrierile acestuia reproducînd și studiul „Despre poezia română”.

Faima literară a „Telegrafului Român” a determinat în 1870 pe tînărul poet Alexandru Macedonski, viitorul șef al școalei simboliste române, să trimită redacției de la Sibiu — așa cum Eminescu se adresase „Familiei” — primele sale versuri destinate tiparului (Dorința poetului, 1870, nr. 94).

Pentru a da o mai vie pregnanță preocupărilor literare și folclorice ale ziarului, redactorii „Telegrafului” — Ioan Bechnitz și Eugen Brote — au înființat în 1876 suplimentul literar intitulat *Foișoara Telegrafului Român*. În programul „Foișoarei” se arată că aceasta urmărește, după exemplul lui Maiorescu, să susțină acțiunile și operele al căror scop este de a spori „fondul de idei să-

nătoase și folositoare care să țină cumpăna superficialității și a frazelor fără cuprins”. „Foișoara Telegrafului”, ca și „Telegraful” în sine, au atras și atenția lui M. Eminescu, care, cunoscător profund al presei din Transilvania și al mișcărilor culturale de aici, a reproduș în 1876, în paginile ziarului Curierul de la Iași, al cărui prim redactor era, unul din articolele publicate în această „Foișoară”, remarcînd faptul că limba în care fusese scris articolul „era de o curățenie abia obișnuită în jurnalistică română”. În anul următor, de astă dată prin revista „Convorbiri literare”, Eminescu revenea asupra publicației de la Sibiu, afirmînd că „Telegraful Român” este „cea mai modernă foaie a românilor de peste Carpați”.

Continuînd tradiția „Foi” pentru minte, inimă și literatură, „Telegraful Român” a reproduș și el numeroase creații din scriitorii de peste Carpați, obținînd totodată și anumite colaborări directe, fapt ce a făcut ca în paginile ziarului de la Sibiu să poată fi citiți — pe lîngă scriitorii transilvăneni — V. Alexandri, Anton Pann, D. Bolintineanu, B. P. Hașdeu, Titu Maiorescu, M. Eminescu, I. L. Caragiale, I. Creangă, Petre Ispirescu, Al. Vlahuță, M. Sadoveanu, E. Gîrleanu și alții.

În coloanele „Telegrafului” și-au desfășurat o bună parte din activitatea lor publicistică și Andrei Mureșanu, Ioan Slavici, Nicolae Petra Petrescu, D. Comșa, Ioan Duma, Ilarie Chendi, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, Silviu Dragomir, Gh. Bogdan Duică, Enea Hodoș și atîția alții.

Bogatele sale activități în direcția culturii și a literaturii, avea să i se adauge și o însemnată activitate politică cu caracter patriotic.

Sînt vrednice de amintit cu această ocazie campaniile „Telegrafului” pentru a susține lupta pentru Unirea Principatelor, a războiului de Independență, și totodată pentru desăvîrșirea unității de stat a României (1 decembrie 1918).

În timpul războiului pentru Independență, ziarul sibian a fost unul din cele mai însuflețite organe de presă românească pentru relevarea caracterului patriotic al acestuia.

Ziarul sibian a reproduș din revista „Convorbiri literare” poeziile eroice consacrate de V. Alecsandri dorobanților și curcanilor români: Peneș Curcanul, Sergentul, Odă ostașilor români, Păstorii și plugarii, Hora Griviței, precum și nvela lui N. Gane: Andrei Florea Curcanul.

Cea mai însemnată contribuție a „Telegrafului Român” la susținerea războiului de Independență a fost însă atenția acordată listelor de subscripție lansate de comitetele din Transilvania pentru ajutorarea cu bani, alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte și medicamente a ostașilor de pe front, a răniților, a familiilor lor, a văduvelor și a orfanilor.

„Telegraful Român” a susținut apoi cu aceeași însuflețire lupta din toamna anului 1918 pentru Unirea Transilvaniei, publicînd și comentînd toate comunicatele și proclamațiile Consiliului Național Român de la Arad, precum și chemarea decisivă pentru Adunarea de la Alba Iulia ale cărei aspecte și hotărîri istorice au fost publicate în toată amploarea lor.

Dictatul de la Viena din 30 august 1940, prin care s-a răpit României partea de nord a Transilvaniei (43.000 km² și 2.600.000 locuitori), a fost combătut și el de pe linia celei mai înalte cote patriotice, „Telegraful Român” fiind în toată împrejurările alături de inima neamului.

Astăzi, la împlinirea a 125 de ani de existență, coloanele ziarului de la Sibiu, ca și coloanele celorlalte publicații românești, sînt puse în serviciul marelui cauze a construirii socialismului, redactorii și colaboratorii săi fiind călăuziți de aceleași comandamente ale patriei. *Vasile Netea*

Telegraful Român și unitatea noastră de credință

(Urmare din pag. 6)

Biserica este buciul și credincioșii sînt vițele, Biserica este mama și ei sînt fiii, Biserica este izvorul și ei sînt picăturile de apă din acest izvor...

În art. „Educație și apostolat ortodox” (Tel. Rom. din 17 martie 1928, nr. 25), se precizează că Biserica Ortodoxă nu poate îngădui prozelitismul, infiltrația directă a aspiranților la dictatură spirituală înăuntrul neamului nostru, pe care l-a ajutat și l-a apărut. Ca o mîngîiere dată sufletelor dornice să trăiască netulburate în unitatea credinței noastre ortodoxe, autorul articolului continuă, zicînd: „Tu (Biserica Ortodoxă Română) ai încălzit statonnic cu văpăile iubirii tale inimile credincioșilor tăi și ai luminat cu sfințele tale descoperiri, cugetul lor primejdut de lucrări și ispite... Biserica bimilenară, Biserica milostivă, Biserica luptătoare este Biserica noastră binecinstitoare, Biserica noastră mamă, Biserica noastră mîntuitoare.”

În art. „Praznicul Mitropoliei noastre”, publ. în Telegraful Român nr. 1—2/1965, scris cu ocazia împlinirii unui veac de la reînființarea Mitropoliei Ardealului (1864—1964), se spune cum unitatea credinței a contribuit la apărarea ființei neamului și a drepturilor lui firești: „... Istoria Mitropoliei noastre e strîns legată de istoria românilor transilvăneni. Apărînd „legea strămoșească” împotriva uneltirilor străine, înaintașii noștri apărau totodată ființa neamului nostru. Luptînd pentru drepturile lor firești la viață, românii transilvăneni luptau totodată și pentru drepturile de a se închina după rînduiele și pravilele Ortodoxiei răsăritene.”

În Telegraful Român nr. 47—48 din 1975, în art.: „Alba Iulia, veche vatră episcopală ortodoxă, reînființată după 275 de ani”, se afirmă rolul însemnat al Mitropoliei Transilvaniei în păstrarea unității noastre spirituale. Se arată de asemenea că Mitropolia Transilvaniei a activat în permanență pentru menținerea credinței ortodoxe.

Tot pe linia întăririi unității noastre de credință, aproape în fiecare număr al Telegrafului Român din ultimii ani se dau temeuri ale învățaturii noastre ortodoxe. Pe baza textelor scripturistice și patristice se limpezesc unele noțiuni: eretic, schismatic. Se arată necesitatea Sf. Tradiții, cuvîntul lui Dumnezeu nescris necesar mîntuirii (Telegraful Român 15 martie 1975).

În cei 125 de ani de existență, Telegraful Român a împlinit o lucrare sfîntă pentru păstrarea românității sufletului și pentru salvarea unității tuturor sufletelor românești și ortodoxe. Credincioșii noștri țin la Biserica lor ortodoxă în care este duh și viață.

Cu astfel de preocupări, Telegraful Român a fost ziarul care a împărtășit cu generozitate hrana sufletească necesară credincioșilor Bisericii noastre în cursul celor o sută douăzeci și cinci de ani, militînd pentru unitatea noastră de credință.

Toate aceste preocupări care se vădesc în coloanele Telegrafului Român au avut și menirea să spulbere nedumeriri, să lumineze orizonturi, să clarifice poziții, să întărească convingeri, să formeze o unitate de credință, creînd un climat de intimitate spirituală, ziditoare a minții și a sufletului (Telegraful Român 1949, nr. 44—52).

Lucrarea Telegrafului Român și întreaga activitate desfășurată de colaboratorii și redactorii acestui ziar constituie o lucrare care echivalează cu una dintre cele mai mărețe și impresionante lucrări de apostolat creștin, românesc și ortodox.

Munca, osteneala și jertfa lor întregă vor rămîne înscrise cu litere de foc în cartea reîntregirii și a unității noastre bisericești.

Alex. Moisiu

Anul LXVI Sibiu, Sămbătă 10/23 Noemvrie 1918 Nr. 124

Telegraful Român

Abonamentele:
Pe un an 32 coșuri.
Pe șase luni 16 coșuri. — Pe trei luni 8 coșuri.

Correspondența:
Să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, Strada Măcelariei Nr. 45. — Scrierile neavute să se returneze. — Articolele nepublicate nu se întorc.

Prețul însușitorilor, după tariful:
Abonamentele și însușitorii:
Să se adreseze Administrației zărilor „Telegrafului Român”, Sibiu, Strada Măcelariei Nr. 45.

Cătră popoarele lumii

Neamul românesc din Ungaria și Transilvania, jinit de veacuri în robie trasească și suferind de cătră clasa stăpînitoare a poporului maghiar, eliberat acum din sclăvie prin strălucita învingere a armelor, care l-au luptat pentru drepturile civilizației umane împotriva principiilor hărbă și opresiunii naționale și de clasă, învinște guvernului opresor și de pînă azi a declarat: „ne vom da din nou conștiința la cetățile noastre, închinându-ne unei singure patrii.”

Aux peuples de l'Univers

Le nation romaine de la Hongrie et de la Transilvanie, tourmenté par l'esclavage corporel et mental par les classes dominantes du peuple magyar, et libéré aujourd'hui par la brillante victoire des armes, qui l'ont libéré de la servitude nationale et de classe, vainqueur du gouvernement oppresseur et jusqu'à présent a déclaré: „nous nous redonnerons à nos villes, nous consacrant à une seule patrie.”

Anul LXVI Sibiu, Vineri 23 Noemvrie (6 Decembrie) 1918 Nr. 131

Telegraful Român

Abonamentele:
Pe un an 32 coșuri.
Pe șase luni 16 coșuri. — Pe trei luni 8 coșuri.

Correspondența:
Să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, Strada Măcelariei Nr. 45. — Scrierile neavute să se returneze. — Articolele nepublicate nu se întorc.

Prețul însușitorilor, după tariful:
Abonamentele și însușitorii:
Să se adreseze Administrației zărilor „Telegrafului Român”, Sibiu, Strada Măcelariei Nr. 45.

Ziua Învierii obștei românești.

În preajma Adunării Naționale de la Alba Iulia, decembrie 1918

Literatura în Telegraful Român

„Telegraful Român” (întîi ar fi trebuit să se numească „Telegraful popular”), gazetă politică, comercială și industrială, „a fost scos la 1853 la Sibiu de mitropolitul Andrei Șaguna și Aaron Florian (redactor), ca să „pună poporul român în relațiune cu lumea și cu tot ce se întîmplă într-însa, spre a i se înălța și lui spiritul și spre a i se deștepta puterile sufletești și trupesti ca să știe ce și cum trebuie să lucreze pentru cultura și fericirea sa” (Istoria literaturii române, vol. 3, București, Editura Academiei, 1973, p. 530—531).

Editarea deci a „Telegrafului Român” a fost o necesitate pentru cititorii români transilvăneni și a rămas ca atare multă vreme. „Telegraful Român” este prima gazetă românească tipărită la Sibiu și pînă la editarea „Tribunei”, în 1884, timp de 31 de ani, a fost singurul periodic care a slujit marilor idei de libertate, patriotism și zidire a unei culturi românești, rămînînd ca și după dispariția „Tribunei” sibiene să continue să militeze pentru aceleași idealuri pînă la Unirea din 1918.

Așa după cum precizează numărul de prenumerați în subtitlu — „Telegraful Român” urma să fie gazetă politică, industrială, comercială și literară, și a reușit — o spunem astăzi după 125 de ani de apariție neîntreruptă — să slujească în mod util și rodnic aceste cimpuri de activitate, cîstîgîndu-și un loc de frunte în ierarhia presei românești transilvănene.

„Telegraful Român” a fost între anii 1853—1856 (...) în primul rînd un organ de preșă iluminist, popularizator de cunoștințe temeinice în domeniul economiei, științelor naturale, pedagogiei, medicinei etc. O atenție deosebită s-a acordat problemelor de artă, folclor, limbă și literatură, culturii românești. (Ploieșteanu, Grigore. Telegraful Român sub redacția lui Pavel Vasici. Extras din „Centenarul Revistei Transilvania” Sibiu, 1969, p. 135).

În ceea ce privește literatura beletristică, i s-a acordat o atenție deosebită încă din programul gazetei. „Chiar cu primul număr, în coloanele „Telegrafului Român” s-au publicat creații literare românești și străine, poezii, proză, teatru, s-a popularizat creația folclorică, s-au ținut la curent cititorii cu aparițiile editoriale de seamă.

De la primul său număr „Telegraful Român” a avut prilejul să găzduiască în coloanele sale un debut literar pe acela al lui Zaharia Boiu — care, entuziasmat de viitoarea apariție a mult așteptatei gazete românești, trimite redacției versurile intitulate: „Salutare la Telegraful Român.” Poezia a apărut însoțită de cuvinte de încurajare și cu recomandări prețioase pentru formarea spirituală a tînarului care trimitea versurile, fără să-și dezvăluie numele. Colaborarea lui Zaharia Boiu la „Telegraful Român” a devenit apoi permanentă, ea remarcîndu-se mai cu seamă în timpul războiului de neațîrnare, cînd prin poeziile sale a făcut să răsune în paginile gazetei glasul plin de admirație al fraților transilvăneni pentru vitejia eroilor de la Grivița și Plevna. Testamentul soldatului, Trecerea Dunării, Statuia lui Mihai, Geniul României ș.a., sînt cîteva din aceste poezii publicate în „Telegraful Român”, sub pseudonimul Eugen Silvan, strîns mai tîrziu în volumul: „Frunze de lauri”, tipărit de fiul poetului, Ioan Baptist Boiu, în anul 1904.

Interesul manifestat de „Telegraful Român” pentru problemele de cultură și pentru cele de literatură în special s-a adîncit odată cu apariția altor și altor nume. În paginile de început ale „Telegrafului Român” au apărut versurile lui Andrei Mureșanu (Morarul cu fiul său, nr. 21, 14 martie 1853), a debutat ca poet Visarion Ro-

man, redactorul de mai tîrziu al gazetei (cu poezia: Fiul grijei, nr. 36, 9 mai 1853). Atanasie Marinescu și Andrei Bîrseanu și-au publicat creațiile literare.

Redactorii „Telegrafului Român” — numele unora cu rezonanță în cultura românească — s-au „preocupat să facă cunoscută publicului cititor creația literară din toate ținuturile locuite de români, atît prin asigurarea de colaborări prestigioase, cît și prin reproducerea textelor după gazetele de peste munți. Așa s-au tipărit, începînd din 1855, versurile celui mai citit dintre scriitorii români în Transilvania — Vasile Alecsandri (reproduse din „Convorbiri literare” și „Noua Albina Română”), ale lui Gheorghe Asache, Vasile Bum-bac (din „Foaia Soc. din Bucovina”), Gheorghe Tăutu (din „Foiletonul Zimbrului”), George Sion (din Calendarul „Aurorii”), Alexandru Sihleanu (din „Concordia”), Mihai Eminescu, Alexandru Vlahuță, Dului Zamfirescu. „Telegraful Român” a găzduit de asemenea debutul poetului Alexandru Macedonski cu poezia intitulată: „Dorința Poetului”, apărută în nr. 94 din 26 nov./8 dec. 1870, și a încurajat începuturile publiciste ale Mariei Ciobanu-Botiș, care a debutat și ea cu o poezie, continuîndu-și apoi colaborarea cu proză și culegeri din creația noastră populară. O pleiadă de poeți transilvăneni, între care Iosif Vulcan, George Coșbuc, Șt. O. Iosif, Maria Cunțan ș.a., au onorat paginile „Telegrafului Român”, contribuind la ridicarea prestigiului acestuia. Lor li s-au alăturat și alte nume — peste unele timpul a așternut pe nedrept uitarea — ca Ioan Al. Bran-Lemeny, Horia Petra-Petrescu, I. U. Soricu, Sebastian Stanca.

Interesul manifestat de foaie pentru problemele de literatură s-a conjugat fericit cu cel al publicului cititor încît, după ce la 1 ianuarie 1855 s-a inaugurat rubrica „Foileton” destinată între altele și literaturii, gazeta a editat chiar un supliment separat. Apărut la 1 ianuarie 1876, suplimentul săptămînal, intitulat „Foișoara Telegrafului Român”, a intrat curînd în atenția marilor noștri oameni de cultură. „De un an și mai bine — scria Mihai Eminescu în „Convorbiri literare” — au început să iasă la lumină pe lîngă foaia politică a „Telegrafului Român” o foaie literară.

Cu timpul însă „Foișoara” a intrat din nou în coloanele gazetei urmînd ca rubricile „Foița”, „Partea științifică și literară”, „Literatură” (de la nr. 2, 1898), să popularizeze în continuare creația artistică literară. În această perioadă întîlnim în coloanele „Telegrafului Român” numele prozatorilor noștri de seamă: C. Negruzzi, Al. Odobescu, I. Creangă, Al. Vlahuță; a debutat Ilarie Chendi cu nuvela „Emi” (nr. 68, 2/14 Iulie 1892), a apărut „Gura satului” de I. Slavici; cititorii au fost puși mereu la curent cu aparițiile noi în lumea literelor românești — N. Sadoveanu (Dușmanul 1906), Emil Gîrleanu (Întuneric, 1909), Gala Galaction, Ion Agîrbiceanu.

Preocupările literare ale gazetei n-au vizat numai literatura română. Gazeta a publicat — și nu la întîmplare — multă literatură străină. Au fost prezentate cititorilor operele scriitorilor trecuți astăzi în patrimoniul culturii universale, ca: Andersen, Björnson, Cervantes, Cehov, Carducci, D'Annunzio, Dostoievski, Flaubert, A. France, Goethe, Gorki, Grillparzer, Heyse, V. Hugo, Ibsen, Jokai Mor, S. Lagerlöf, Lessing, Mickiewicz, Strindberg, Suderman, Tagore, Tolstoi ș.a.

În paginile „Telegrafului Român” au fost publicate lucrările scriitorilor noștri din toate ținuturile locuite de români. Dar alături de operele lor au apărut cu regularitate și știri în legătură cu preocupările literare și evenimentele din viața personală a acestora. Ziarul și-a ținut cu promptitudine la curent cititorii cu noile apariții editoriale, pentru care a creat încă de la nr. 38 din 16 mai 1856 o rubrică intitulată „Bibliografie” și în care anunța apariția unor publicații periodice, societăți și asociații literare din Transilvania și de peste munți.

Deși „Telegraful Român” n-a fost o gazetă literară, astăzi, din perspectiva timpului scurs, putem afirma că literatura publicată în coloanele ziarului a fost selectată cu mult discernămint.

La împlinirea a 125 ani de la apariție, se cuvine deci să așezăm astăzi și „Telegraful Român” — gazeta ce constituie pentru noi o punte de legătură cu epoca de început a literaturii noastre culte — în rîndul acelor periodice care și-au făcut pe deplin datoria și în slujirea literelor românești, fiind în permanență un izvor nesecat de învățătură și luminare.

E. Dunăreanu

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Sărbătorirea împlinirii la 3 ianuarie 1978 a 125 de ani de la apariția neîntreruptă a gazetei Telegraful Român mi-a produs nespusă bucurie. Prin fața ochilor spontan s-au succedat anii studenției mele la Institutul Teologic din Sibiu unde, între altele, am luat primul contact și cu această istorică și remarcabilă revistă de cultură și simțire românească. Atunci am înțeles năzuințele mitropolitului Andrei Șaguna de a sprijini, prin această gazetă, lupta națională a românilor din Transilvania, conștiința unității etnice și dorința de unire politică. De atunci am cunoscut rostul binecuvîntat și angajat al acestei reviste, pentru orice cititor aflat oriunde.

Aici, pe meleagurile Australiei unde păstoresc de aproape 5 ani și jumătate, gazeta Telegraful Român este primită cu viu interes, contribuția sa culturală, bisericească și națională în rîndul românilor fiind bine apreciată și comentată de către cititori.

Românii sînt incîntați de conținut și forma de prezentare a revistei” (Fl. Mihai); „Ea ne ține aprinsă dragostea de patrie, credință și tradițiile strămoșești, flacăra inimii pentru graiul românesc” (E. Scaete); „Ne prezintă chipul nou al țării de origine, progresul și civilizația acesteia” (Fl. Chereșteș); „Înfăptuiri, știri și contacte ecumeniste ale Bisericii noastre ortodoxe, în special din Transilvania, pentru care avem toată admirația” (T. Dumbravă); „Important este că această revistă, prin tematica ei, exprimă într-un fel prelungirea noastră în afara țării, a celor ce sîntem de același neam, credință și lege cu cei de acasă și pentru care sîntem una” (E. Rusu); „Sîntem fericiți că primim această revistă. Citind-o, dorul nostru se îndreaptă mereu spre țară, spre glia strămoșească” (D. Nistor); „Sînt român născut în Iugoslavia și cunosc ce rol însemnat a jucat această revistă pentru unitatea românilor din Transilvania și Banat. Astăzi, pentru noi care sîntem desprînși de țară, Telegraful Român constituie o avangardă, o chemare la unire spre a nu pieri ca nație înghițită de străinătate, spre a fi una cu țara, locul plămădirii noastre. În această privință Biserica Ortodoxă Română din Melbourne ne este călăuză” (M. Cibescu).

Am redat aici cîteva din aprecierile cititorilor români din Melbourne asupra gazetei Telegraful Român. Gazeta este deci în atenția românilor, ea își atinge scopul cultivînd dragostea pentru valorile spirituale și materiale ale poporului nostru, pentru trecutul glorios al țării, pentru Biserica noastră strămoșească atît de prețuită în inima și conștiința imigrației române. De aceea și rugăm să ne fie trimisă în continuare, pentru care Vă și mulțumim.

Paroh, pr. Dumitru Gaina

— Prin conținutul ei religios și patriotic, de mult vechea foaie religioasă „Telegraful Român” a devenit o substanțială și indispensabilă hrană și sporit solicitată de către credincioșii parohiei pe care o păstoresc.

(Prot. Avram Petric — Orăștie)

— Cuvintele din Telegraful Român răspîndesc știință, pace și lumină, care hrănesc sufletul însetat după cuvîntul sfînt. El aduce în casă dragostea, plivește din sufletul credincioșilor invidia, vorbele deșarte și egoismul.

(Gavril Podar — Cluj-Napoca)

— Vă mulțumesc din suflet pentru conținutul variat și plin de miez al tuturor articolelor din paginile celei mai vechi foi religioase de pe pămîntul nostru și care este în permanență așteptată cu multă nerăbdare.

(Of. parohial Sf. Ilie — Suceava)

— Sînt un cititor pasionat al Telegrafului Român, pentru că tratează problemele foarte documentat. Dar mai important este aceea că articolele sînt scrise pe înțelesul tuturor și foarte atractiv, ceea ce face să fie căutat și citit.

(Nicolae Lupu — Mediaș)

— Telegraful Român oferă cititorilor săi o lectură ziditoare de suflet de o netăgăduită însemnătate.

(Pr. Gh. Beșchea — Ploiești)

— Sînt preot tînar și apreciez articolele pe care le cuprinde acest ziar, ca folositoare pentru activitatea pastorală.

(Of. parohial Sulița — Suceava)

aua au fugit, rui numai
rui si-au luat pozitii
orele 4, accenai di, turcii
iesire pe siceau'a Sofiei,
da la Sofi'a), dar au fost
inapoi; perderile turcilor
i gasiti de rui, vro 80
ra care cu munitiuni; ier'
runiti si 2 morti. A doua
cea iesire pe siceau'a Vi-
adaru le-a fostu incercarea,
ati si respinsi inapoi la

capitanului Braboveanu; ier', din regimen-
tulu 1, numai trei raniti usiori, acestia au
fostu tola perderile rosioriloru, dupa ceta
rezistentia au facutu contr'a infanteriei tur-
cesci, si unu soldatu dela artileriei ranitu.

Bravura armatei române.

U. p. A. dupa „Télégrammes”
estragu următoarele dintr'a coresponden-
tia adresata din Bud'a-Pest'a lui „Daily
Telegraph” la 25 Septembrie:

Soldatii romani s'au condasu cu
o bravura demna de cele mai bune elo-
giuri mergendu de mai multe ori la
asaltu, de si respinsi, sub foculu
omoritoru ala impuscaturei turciloru.
Mai multi fura acisi chiaru pe para-
petulu redutei pe care o escaladasera

Relatări despre vitejia ostașilor români în timpul războiului pentru independență. „Telegraful Român”, nr. 79, din 6/18 octombrie 1877

Momente importante din istoria poporului român, oglindite în Telegraful Român

Popasul aniversar al împlinirii a 125 de ani de apariție a foii șaguniane de la Sibiu ne îndeamnă să cercetăm câteva din paginile sale care au consemnat unele din evenimentele epocale din viața românilor de pretutindeni: Unirea Principatelor, Războiul de Independență, Procesul Memorandului, Răscoala țărănească din 1907, Unirea Transilvaniei cu România, Eliberarea României de sub dominația fascistă.

Deși era un organ de publicitate al Bisericii, totuși *Telegraful Român* a fost, pînă în 1918, „o gazetă politică, industrială, comercială și literară”, încît problemele bisericești (mai mult administrative) ocupau un spațiu restrîns în paginile sale. Am putea spune că abia după 1918 i s-a imprimat un caracter bisericesc. Așa se face că marile evenimente din istoria poporului român de pe ambele versante ale Carpaților au ocupat un loc central în coloanele sale. Sub acest aspect, *Telegraful Român* a fost un permanent factor de unitate națională românească.

În primele numere din anul 1859 se dau ample știri — uneori pagini întregi — privitoare la alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn în Moldova, apoi în Țara Românească, despre călătoria domnitorului la București și primirea sa în Adunarea generală a Țării Românești, cuvintele rostite cu aceste ocazii, fie de domn, fie de alții etc. (nr. 4—9). Știrile sînt reproduse din periodicele de peste Carpați: *Naționalul*, *Steaua Dunării*, *Monitorul* ș.a. În cei șapte ani de domnie ai lui Cuza, în paginile *Telegrafului* sibian au apărut zeci de articole consacrate marilor evenimente care au avut loc în cursul domniei sale: secularizarea averilor mănăstirești, împrăștierea țăranilor, reforma învățămîntului, lupta pentru canonicitate etc., etc. Toate acestea reflectă interesul major pe care-l manifesta *Telegraful* pentru viața românilor de peste Carpați.

În timpul Războiului de independență ziarul sibian era redactat din 1865 pînă în 1883 — de preotul Nicolae Cristea (1834—1902), fost profesor la Institutul teologic-pedagogic, apoi consilier al Arhiepiscopiei, unul din conducătorii Partidului Național Român din Transilvania, viitor memorandist. Au fost publicate atunci debaterile parlamentare legate de proclamarea Independenței de stat a României și un fragment din cuvîntarea lui Mihail Kogălniceanu rostită în Parlament la 9 mai 1877. De la nr. 31 din 1877 pînă la nr. 21 din 1878 au fost publicate sute de știri privitoare la războiul ruso-româno-turc, cu aprecieri ale unor periodice românești și străine asupra eroismului ostașilor români, despre luptele victorioase de la Grivița, Plevna, Rahova, Smîrdan.

De pildă, despre luptele din jurul Plevnei s-a scris în 15 numere ale ziarului (nr. 81—96), iar la căderea ei a apărut un lung reportaj pe trei pagini. Interesul pe care-l manifesta *Telegraful Român* față de Războiul de Independență se vede și din faptul că în coloanele sale au fost reproduse mai multe poezii de Vasile Alecsandri închinete ostașilor români, ca: *Hora Griviței*, *Oda ostașilor români*, *Sergentul*, *Păstorii* și *plugarii*, *Peneș Curcanul* ș. a. Dar știrile cele mai interesante priveau cele peste 300 de colecte în bani, articole de înbrăcăminte, pansamente, întreprinse în Transilvania, Banat, Bihor și Maramureș, pentru ajutorarea armatei române, a răniților, orfanilor și văduvelor de război, care nu erau altceva decît o expresie a conștiinței de unitate națională românească.

În 1894, cînd a avut loc procesul Memorandului, *Telegraful Român* apărea sub conducerea publicistului Silvestru Moldovan. În paginile ziarului apar știri detaliate privitoare la proces (nr. 47—54), cu comentarii străbătute de un cald patriotism — asupra sentinței nedrepte care s-a pronunțat (nr. 55—59). Apar de asemenea reproduceri din ziarele străine, mai ales franceze, privitoare la cauza românilor transilvăneni. Este deosebit de grăitor articolul intitulat „Metingul de la București” (nr. 59), organizat de „Liga Română”, la care au participat peste 40.000 de manifestanți și la care a luat cuvîntul președintele ei, acad. Vasile Alexandrescu Urechia.

Marea răscoală țărănească din 1907 de asemenea a fost în atenția *Telegrafului Român*. Era redactat pe atunci de cunoscutul publicist și istoric Teodor V. Păcățian (1852—1941). De pildă, într-un lung articol de fond (nr. 28), redactorul scria, între altele: „Trebuie că i-a ajuns cutitul la os bietului țăran din Moldova, dacă s-a cugețat să-și facă singur dreptate — dacă alții nu-i

fac”, încheind astfel: „După ce va fi odată restabilită (pacea, n. n.), ar fi de dorit ca guvernul să se ocupe cu tot dinadinsul de chestia țărănească și să-i dea o rezolvare multumitoare pentru acei care muncesc ca vitele totdeauna pentru alții.” Un cald articol privind răscoala țărănească era scris de Partenie Cosma, directorul Băncii Albina, militant hotărît pentru drepturile poporului român de pretutindeni (nr. 33 din 1907). În acest loc (nr. 45) se prezintă un reportaj detaliat despre răscoala țăranilor din Băilești, terminat cu aceste cuvinte semnificative: „Iată ce element bun întru apărarea gleei e țăranul român de pretutindeni!”

Anului marii bucurii românești, 1918, i s-au consacrat ample articole, reportaje și informații în paginile *Telegrafului Român* condus tot de Teodor Păcățian. Începînd cu luna octombrie, se dau știri amănunțite despre prăbușirea monarhiei habsburgice, despre eliberarea unor intelectuali români închiși, constituirea Consiliului Național Român și a legiunilor militare române, vești din vechia Românie, tratativele de la Arad dintre reprezentanții Consiliului Național Român și ai Guvernului maghiar ș. a. La 7/20 noiembrie (nr. 122) a apărut o ediție specială cu o singură pagină sub titlul: „Marea adunare națională la Bălgrad”, în care se anunța convocarea acesteia. În nr. 124 se publica manifestul Marelui Sfat al națiunii române: „Către popoarele lumii.” În numerele următoare au apărut alte articole privitoare la convocarea Adunării de la Alba Iulia. Amintim, între altele, declarația de adeziune a celor cinci episcopi români de atunci din Transilvania (nr. 127). Se prezintă apoi (nr. 130—132) ample reportaje despre marea adunare națională de la Alba Iulia, sub titlul: „Ziua învierii obștei românești.” În numerele următoare apar știri privitoare la activitatea Consiliului Dirigent, primirea celor patru delegați ai românilor transilvăneni la București ș. a. Știrile au continuat și în primele numere din anul 1919. În felul acesta *Telegraful Român* constituie un prețios izvor de informație istorică pentru cercetarea modului în care s-a înfăptuit marea unire de la 1 decembrie 1918. El a contribuit la întărirea conștiinței de unitate națională românească.

Dintre evenimentele mai noi, consemnăm articolele consacrate marelui act al eliberării țării noastre de sub dominația fascistă de la 23 August 1944,

Taca Demitracu casierul clerului apita- loru civile Biserice.		Cete publicate in Nr. prezintă . . . 940 — 332 —	
Binevoiti a publicat acest a in pro- simulu Nr. ala „Tel. Rom.” si totu- odata a continua publicarea contribui- riilor ulterioare.		Suma totala . . . 3048 50 998 50 Sibiul, 25 Iunie (7 Iuliu) 1877. Iudica Macellarius colectant.	
Iudica Macellarius colectant.		Continuarea ofertelor in obiecte pentru ostasi romani râniti din Romania. lig. acme	
Contribuiri de bani. pentru ostasi romani râniti din Romania.		Aloisio Sid'a si Sidonia Soc- cosiana din Siri'a (Vilagos) 670 Julian'a Lazarovicu din Uau- seu in Banatu . . . 650 Lucretia Nemesiu totdeacolo 650	
A. Dr. Alessandro Mocioni, poses- sora in Capoblastu . . . 200 B. Familia Nic. Popovicia din O- rascia . . . 5 Familia Bas. Petri din Sibiu . . . 5 Iunina Murariu, economu in Sibiu . . . 5 Aloisio Sid'a si Sidonia Soc- cosiana din Siri'a (Vilagos) . . . 2 Dumitru Macellarius, preotu in Mercuria . . . 10		Din lista d-nei Agapi'a Droc in Mercuria: Safi'a Balomiru din Mercuria . . . 3 An'a Dancu Gelu . . . 2 An'a G. Bunea . . . 1 An'a N. Dragomiru . . . 2 An'a I. Campianu . . . 1 Maria S. Flesieriu . . . 2 An'a I. Flesieriu . . . 2 Vasile I. Helciu . . . 2 Maria M. Beu din Apoldu infer . . . 4 Maria I. Bosanu . . . 4 Maria T. Dragomiru . . . 5 Susan'a Cristea . . . 6 Maria Oresteanu . . . 2 An'a Giurca . . . 2 An'a Munteanu . . . 2	
B. Din colecta domnului An'a Galu si An'a Filipu de la Abrudu . . . 10 An'a Filipu . . . 60 Bacila P. Harsianu, avocat . . . 50 Ioane Galu, profesor . . . 50 An'a Filipu . . . 50 Julian'a Tobiasiu . . . 10 Maria Trifan . . . 5		Liste ale contribuțiilor românilor transilvăneni în timpul războiului pentru independență. <i>Telegraful Român</i> , nr. 50/1877	

Liste ale contribuțiilor românilor transilvăneni în timpul războiului pentru independență. *Telegraful Român*, nr. 50/1877

(începînd cu nr. 35), pastorală adresată clerului și credincioșilor, cu acest prilej, de mitropolitul Nicolae Bălan, eliberarea teritoriului Transilvaniei de sub dominația trupelor fasciste și horthyste. De la 4 septembrie 1944 pînă la sfîrșitul anului, ziarul a apărut zilnic, informîndu-și cititorii despre cursul evenimentelor de atunci.

În anii următori, pînă azi, ziarul sibian și-a continuat munca neobosită, slujind, prin scrisul colaboratorilor săi, cauza României celei noi: marile reforme ale primului guvern democratic condus de Dr. Petru Groza, industrializarea țării, cooperativizarea agriculturii, înflorirea științei, culturii și artei, politica de pace și cooperare cu toate popoarele lumii, promovată de Patria noastră, marile fapte petrecute în viața Bisericii Ortodoxe Române etc., etc.

Din cele expuse, se desprinde constatarea că *Telegraful Român* a militat în permanență pentru realizarea marelui ideal al unității naționale românești. În condițiile noi de viață din Patria noastră, liberă, unită și independentă, cînd poporul, stăpîn pe soarta sa, își făurește o viață nouă și fericită, *Telegraful Român* își continuă cu și mai multă rîvnă strădaniile celor 125 de ani, slujind neabătut interesele poporului, ale Patriei noastre și ale Bisericii Ortodoxe Române.

Pr. prof. Mircea Păcurariu

În slujba prosperității și unității spirituale a poporului român

Cînd făgăduia în acea memorabilă primăvară a anului 1848 că va lucra „pentru mîntuirea poporului său și potrivit cu spiritul înnoitor al timpului”, episcopul Andrei Șaguna inaugura o epocă nouă în viața zbuciumată a românilor din Transilvania. S-au rostit multe cuvinte de preamărire atît de către contemporani, români sau străini, cît și de către urmașii acestui mare bărbat, dar cu cît trece vremea, cu atîta apare el parcă tot mai luminos, tot mai vrednic. Dar și generațiilor din vremea noastră, cînd ideile de prosperitate materială și unitate spirituală au ajuns să formeze un crez nedezmințit al tuturor, evocarea strămoșilor în slujba cărora a militat „*Telegraful Român*” multe lucruri folositoare le poate spune.

Mai întîi, în privința promovării culturii, a cunoștinței de carte, pe care „*Telegraful Român*” a promovat-o în toată bună vremea. „Cui nu-i sîngerează inima — se spunea în 1853 în primul lui an de apariție — cînd vede că unii tineri dăruieți cu cele mai frumoase talente și plini de rîvnă către învățătură sînt nevoiți (din pricina lipsurilor materiale) să-și îngroape talentele și să-și petreacă viața la coarnele plugului?”

Sau iată cîteva rînduri în care se cerea cunoașterea valorilor culturale ale trecutului: „Un popor trăiește numai pînă atunci pînă cînd își cunoaște trecutul și este însuflețit pentru viitorul său; îndată ce aceste două scînteii se șterg din inima lui, el a murit, deși se pare că mai trăiește.”

Publicînd în 1855 o circulară prin care se cerea preoților să colecteze tipăriturile și manuscrisele vechi românești care au întărit veacuri de-a rîndul unitatea spirituală a poporului român, „*Telegraful Român*” o spunea: „Disprețuirea, nebagarea în seamă și prăpădirea acestor vistierii pre-

țioase nu este numai un păcat mare către Biserica și către lucrurile ei, ci totodată este și o pagubă așa zicînd chiar națională.”

Se știe că tocmai datorită acestei griji mari a ierarhului luminat posedăm azi în Biblioteca mitropolitană din Sibiu exemplare unice de cărți și manuscrise.

În chip covîrșitor au contribuit Șaguna și „*Telegraful*” la promovarea unității spirituale a poporului român prin înființarea „Astrei”, pentru care aprobarea guvernului a venit pe numele ierarhului de la Sibiu, care a și fost primul ei președinte.

Cu toate că la Blaj se ceruse „desființarea iobăgiei fără despăgubire din partea iobagilor” și cu toate că în 1851 apăruse legea pentru ștergerea obligațiilor iobăgești, totuși moșierii puneau tot felul de piedici, de procese („cîrligi” cum zicea Bariț), pentru ca nici în 1856 sau 1858 încă să nu poată fi aplicată decît pe jumătate. „*Telegraful*” va publica între 1854—1858 sub semnătura cunoscutului jurist Ion Pușcariu lungi comentarii la „Patenta imperială” (scoase apoi în 2 volume), în care se critica aspru înțetinea cu care lucrau comisiile urbariale pe teren. Era un fel de „iobăgie nouă”. Se știe că Șaguna a fost învinuit și de Parlamentul maghiar că a anunțat „prea de vreme” desființarea iobăgiei, dar pe de altă parte poporul român a legat numele ierarhului tocmai de ștergerea ei.

Gh. Bariț spunea în coloanele „*Gazetei*” că și mai încuiați decît baronii și moșierii erau breslele negustorilor și comercianților, care nu voiau să primească în rîndurile lor ucenici sau „părtași” dintre români, pe care îi socoteau „buni

(Continuare în pag. 10)

În slujba prosperității și unității...

(Urmare din pag. 9)

doar de ciobănie" sau „de plugărie“. Coloanele „Telegrafului“ vor aduce tot felul de știri, de informații, de articole, de memorii chiar, prin care se căuta spargerea acestor bariere. Îndeosebi se cunosc mai multe intervenții în anii 1853—54 pentru liberalizarea comerțului, care și așa stagna din pricina războiului Crimeii.

Ca un testament cald a rămas în conștiința poporului îndemnul din 1855 al ierarhului de la Sibiu: „La meșteșuguri, turmă iubită! la meșteșuguri! pentru că fiind tu numeroasă, poți forma din fiii tăi oameni învățați, care să-ți apere interesele, meșteșugari care să-ți înmulțească și susțină economia națională, căci numai așa îți vei putea croi și asigura viitorul tău și al urmașilor tăi.“ Se știe că prin mijloace interne, la care — prin „Astra“ — s-au adus mai târziu și ajutoare de la frații de peste munți, pe lângă pătura de intelectuali, s-a format și în Transilvania și Banat o pătură tot mai cuprinzătoare de meseriași și negustori români conștienți de cerințele tot mai înnoitoare ale vremii contemporane.

În 1853 „Telegraful“ ia atitudine împotriva „plîngerii“ breslei săpunarilor din Sibiu către Camera de Comerț, în care se cerea să se interzică rășinărenilor și săliștenilor dreptul de a vinde și ei pe piața orașului. Camera le-a respins cererea. Se știe că după modelul Sibiului s-au constituit și în alte părți ale Transilvaniei reuniuni de meseriași. Numele redactorului „Telegrafului“, Nicolae Cristea, va rămîne între altele strîns legat de „reuniunea sodalilor români din Sibiu“, prima asocierie românească de acest fel (1867). În 1872 tot la Sibiu se va crea și cea mai puternică dintre băncile care vor sprijini progresul vieții materiale al poporului român cu un trecut atît de vitregit.

„Telegraful“ a fost totodată trîmbița prin care s-a făcut cunoscută tuturor românilor transilvăn-

neni conștiința unei limbi cît mai unitare, cu o pronunțare cît mai apropiată de popor. Fonetismul „Foișoarei Telegrafului“, în care apăreau spicuri de tot felul din viața economică, politică și spirituală a fraților de peste munți, a fost subliniat în diferite rînduri în ziarul de la Sibiu care era socotit de M. Eminescu drept „cea mai modernă foaie de peste Carpați“.

Acest fapt trebuie înțeles în sensul pe care l-a subliniat N. Iorga atunci cînd a scris despre Șaguna că, prin munca de trezire și ridicare a unui întreg popor, el a reușit să-i asigure înțui eliberarea lui spirituală, să facă din el un popor conștient de drepturile și datorile lui, după care, la scurtă vreme, va veni și eliberarea frontierelor.

T. Bodogae

— Doresc să primesc regulat această foaie, care îmi face mare bucurie.

(Pastor ev. lut. Funk Andreas — Criș, Mureș).

— Nu ne putem lipsi de această admirabilă foaie religioasă, atît de frumos scrisă și cu un conținut bogat. Ne satisface deopotrivă și mințea și inima. Ea îndeplinește un admirabil rost în viața noastră religioasă și națională, căci îmbină fericit preocuparea de problemele religioase și bisericesti cu aceea de a prezenta toate momentele mai mari din viața Patriei noastre.

(Pr. N. Gebenea — Vlădiceni, Neamț)

— Vă adresez mulțumiri creștinești pentru articolele publicate în foaia Dvs., care sînt pline de învățături bisericesti și istorice și pe care le citesc și recitesc, fiind o frumoasă îndemnare pe calea cea bună, care place oamenilor și lui Dumnezeu.

(Dumitru Homa — Galați)

Domnule redactor,

Mă numesc Gheorghe Pantelimon — junior, originar din Rupea, județul Brașov. Locuiesc în orașul Geelong, depărtare de cca. 60 km. de Melbourne. Mergînd la biserica română din Melbourne, am aflat că în ianuarie 1978 sărbătoriți 125 de ani de la apariția revistei Telegraful Român, gazetă ce apare la Sibiu și pe care anul acesta nu am mai primit-o. Este adevărat că tatăl meu purta apropiate legături cu redacția acestei publicații, el însă a încetat din viață la 10 martie 1975, rămînînd ca eu să continui aceste legături. Preluase funcția de președinte al Comitetului parohiei din Melbourne la începutul anului 1975 și avea în plan multe realizări pentru păstrarea credinței și a tradițiilor românești în aceste părți. De aceea m-a inițiat în multe probleme în vederea acesteia.

În legătură cu revista menționez că eram prea mic cînd tata și mama au plecat din țară, luînd drumul străinătății în Australia și deci nu am avut să știu prea multe nici despre țară și nici despre revistă ca atare. Știu cîte ceva din Cehoslovacia, unde am terminat liceul, și apoi din lectura mea personală, în limba română. Citind însă această revistă mi-am dat seama de importanța ei pentru trecutul românesc. Este o revistă competentă, complexă și la obiect, satisfăcînd orice pretenții, cu frumoase înrîuriri asupra cititorului, constructivă și de un real folos pentru zidirea sufletului românesc în afara țării. Am toată considerația pentru redacția ei, pentru cei ce scriu atît de frumos pe temă istorică, socială, bisericască sau națională. O citesc cu multă plăcere și de aceea vă rog să-mi fie trimisă cu asigurarea că vă achit contribuția ce mi-o veți comunica.

Cu deosebită considerație.

Gh. Pantelimon — junior
Geelong — Australia

Cu privire la „Foișoara Telegrafului Român“

În „Telegraful Român“, nr. 85 din 26 oct./7 nov. 1875, apare pe prima pagină un larg anunț: „Către cetitorii noștri“, în care redacția — stilul pare fi al lui Eugen Brote — după ce arată că destinul periodicelor românești din Transilvania este precar, apar și dispar de azi pe mâine, continuă: „Comisiunea tipografiei arhidiecezane, fără de a căuta la momentul folos material al ei, a decis a întrebuița o sumă anumită pre an din veniturile curate spre ridicarea și completarea „Telegrafului român“ atît în partea politică, cît și în cea literar-științifică.“ Se menționează apoi întărirea redacției, intenția de a se aprofunda unele „chestiuni ale interes comun“ și decizia de a se „părăsi direcțiunea de pînă acum și a apuca pre alta mai corespunzătoare — care să îngrijească de edarea unui adaus literar“. Acest supliment se va numi „Foișoara Telegrafului Român“, care va apare odată, la două săptămîni, începînd cu ianuarie 1876, „în mărime de o coală“, separat de ziar dar alăturat lui, „fără de a urca prețul de abonament de pînă acumă“.

„Foișoară“ se intitula și pînă atunci o rubrică permanentă din manșeta „Telegrafului Român“. Această rubrică o aveau majoritatea ziarelor și în ea se publicau materiale cu caracter divers dar peren: istorie, literatură, știință, folclor etc. La 1 ian. 1876 apare primul număr din „Foișoara Telegrafului Român“, în 8 pagini, cu formatul 1/2 din ziar. Așa se va menține mereu, neavînd indicat un redactor responsabil propriu. În acest prim-număr este publicat și „Programul Foișoarei“. Începînd prin a contesta cultura de imitație, programul afirmă că ne lipsește o cultură care să fie „eflux al activității spiritului nostru, ființă din ființa noastră“, pătrunsă „deopotrivă în întregul popor“. Adevărata cultură presupune „cultivarea masei poporului“ și acestui scop trebuie să i se dedice în primul rînd școala. „Numai prin o dezvoltare sistematică și armonică a tuturor puterilor spirituale și fizice, numai prin formarea unui fond de idei sănătoase care să servească de îndreptar în toate întreprinderile vieții, numai nutrind spiritele cu cunoștințe folositoare acomodate priceperii și lipselor noastre se va crește cu încetul o nouă generațiune care avînd un spirit luminat, împreunat cu o judecată clară și pătrunzătoare, va ajunge la cunoștința deplină a demni-

tății sale și va fi în stare a dezvolta o activitate folositoare din proprie inițiativă, fără de a aștepta impulsul tot din afară“. Rolul principal în această acțiune revenea școlii.

Pentru masele de țărani români acest proces educativ — se adăuga în program — nu trebuia încheiat la absolvirea școlii populare. Cum accesul fiilor de români transilvăneni spre meserii, industrie și comerț întîmpina o serie de opreliști oficiale, „singurul nostru izvor de bogăție“ rămînea tot agricultura. Dar agricultura tradițională, „fără prevedere și fără rațiune“, lipsită de ideile și „binefacerile moderne care-i măresc productivitatea“, are urmare „scăderea din an în an a veniturilor după pămînt“. Era deci necesară o acțiune continuă de instruire a agricultorului român. El trebuia îndrumat „asupra unei exploatare mai raționale a tuturor ramurilor economiei“, arătîndu-i-se „izvoare noi de venit și de cîștig“. Aceste două obiective — pedagogic și economic — le va urmări în principal „Foișoara“, afirma programul. Lor li se vor alătura materialele asupra unor aspecte din școlile străine, informări privind legislația școlară, rapoarte și date despre conferințele învățătoarești, ca și studii de interes mai larg, „tractate literare de interes comun“, recenzii, dări de seamă, cronici editoriale etc. În ceea ce privește lucrările literare, programul spune net, în spirit maioreșcian: „Ne vom feri de o indulgență rău înțeleasă.“

„Foișoara Telegrafului Român“ apare doi ani, în 1876 și 1877, în total 52 de numere. Fără să se dea alte explicații, în ultimul număr este înserată următoarea notă: „După ce vedem realizată o mică parte a scopului ce ne-am propus, „Foișoara Telegrafului Român“ va înceta cu numărul de față a apare în edițiune separată și va intra pe viitor în coloanele „Telegrafului Român“. Această schimbare în formă nu va altera întru nimic programul nostru cunoscut.“ Se revine deci — după unele indicii din motive financiare — la „Foișoară“ din manșeta gazetei.

Tematicile materialelor sînt: Biserică, pedagogie, șt. naturale, economie, agricultură, istorie și etnografie, literatură populară, lingvistică și igienă. Nu lipsesc rubricile informative mărunte. Cele mai multe materiale pedagogice — 10 — le are Ilarion Pușcariu, majoritatea întinse pe cîteva numere. Cele agricole și economice — diverse, de la agricultură și creșterea vitelor la nutrețuri și păstrarea vinului sau cartofilor — sînt semnate de agronomii E. Brote și D. Comșa, iar cele de șt. naturale aparțin lui D. P. Barcianu. În articolul „Biserică și economie“, semnat Naum (Rîmniceanu?), autorul se ridică împotriva unor sărbători mărunte sau „zile oprite“ din credințele poporului, care reduc nivelul de trai, reținîndu-l de la lucru. Biserica Ortodoxă nu are nimic comun cu aceste credințe care rețin oamenii în lenevie și sărăcie. Două materiale lingvistice sînt semnate de Atanasie Marinescu și Ioan Bechnitz. Polemizînd cu etimologismul ciparian, cei doi caută să justifice fonetismul adoptat de „Foișoară“ încă de la primul număr, chiar înaintea „Telegrafului Român“. Astfel, în timp ce ziarul mai este încă tipărit cu „u“ final, cu accente pe „o“ și „e“, fără țedile la „ț“ și „ș“ etc., suplimentul elimină pe „u“ final, adoptă pe „oa“ și „ca“, țedilele, pe „șt“ în loc de „sci“, pe „ă“, „î“ etc. Fonetismul și stilul „Foișoarei“ vor fi apreciate și de Eminescu în „Curierul de Iași“.

În cei doi ani de apariție, „Foișoara“ a lansat tematici, preocupări apropiate de nevoile maselor românești, a combătut frazeologia goală și a militat pentru eficiență publicistică. Pe de altă parte, suplimentul sibian se înscrie ca un pionier al fonetismului lingvistic. Dar în același timp el se înscrie și ca o experiență cîștigată de echipa redacțională. Șapte ani mai târziu această experiență va servi tinerilor redactori la editarea prestigioasei „Tribuna“. Această fiică a „Telegrafului Român“ — cum pe drept a fost numită — va fi ea însăși o expresie publicistică a misionarismului extensiv gîndit de mitropolitul Andrei Șaguna. C. L. Dragu

Nimic decît dreptate Ardealului!

— Luăm aci, earăș și earăș, de excesul vorbăriei ce se revarsă, mistificătoare, de pe malurile dunărene ale capitalei foștilor noștri stăpîni-
tori, carl nu se desbară, cu nici un preț, de vrăjmășeștile gîndiri, purtate împotriva a tot ce este, căluș

delenilor români (— par'că n'am ști!) în cazul cînd nu vrem să ne sacrificăm țara...

Conducătorii maghiari, va să zică, — o mărturisesc înșiși — nu se preocupă să activeze spre a stabili raporturi normale, dacă nu și

Redactorii „Telegrafului Român”

Popasul sărbătoresc al Telegrafului Român, prilejuit de împlinirea a 125 ani de neîntreruptă apariție, ia dimensiunile cuvenite prin menționarea la loc de cinste a acelora care în situația de redactori, urmînd programul stabilit de Șaguna, au investit în coloanele ziarului capitalul lor intelectual, pentru ridicarea nivelului moral, cultural, național, politic și economic al românilor transilvăneni. Pomenirea numelui acestora se impune cu atît mai mult cu cît ne gîndim că din cei 125 ani de existență ai ziarului, în peste jumătate munca redactorilor s-a desfășurat sub regimuri de restricții și opreliști ale unor dominații străine, care nu vedeau cu ochi buni progresele poporului român. E destul să amintim că pe timpul dominației străine a Transilvaniei, ziarul nu și-a putut desfășura în toată amploarea argumentele pentru egală îndreptățire a românilor cu celelalte naționalități conlocuitoare, cum ar fi vechimea bimilenară a poporului nostru pe aceste meleaguri, existența neîntreruptă pe acest pămînt, precumpănirea numerică, marea contribuție la propășirea economică a acestei provincii românești etc. Conștiința de români le impunea însă să folosească arma cuvîntului pentru menținerea lor la suprafață pînă la victorie. Nu odată s-a întîmplat însă că pana curajoasă, trecînd peste limitele impuse, a dus la faptul ca redactorul să fie destituit sau condamnat la închisoare și amenzi bănești, sau ziarul să apară cu coloane albe.

Cu toate aceste greutăți, Telegraful Român a fost în chip activ prezent în lupta pentru eliberarea românilor transilvăneni din cătușele social-politice, culturale, economice și religioase în care l-au ținut regimurile austro-ungare de altă dată. E meritul redactorilor și colaboratorilor, care, avînd pregătirea necesară și experiența scrisului, au folosit cu dexteritate arma cuvîntului în susținerea dreptății cauzei obștei românești. Venerabila vîrstă de 125 ani, etate neatinsă de nici un ziar din sud-estul Europei, se cuvine a se atribui în primul rînd tot redactorilor.

Dacă mai ținem seama de faptul că în toată lungă sa existență situația financiară a ziarului n-a permis o remunerare a redactorilor potrivit muncii și capitalului intelectual investit și riscurilor ce și-au asumat — avem o datorie în plus de a le menționa numele, ca omagiu pentru devotamentul și sacrificiul lor, închinat poporului și Bisericii careia i-au aparținut.

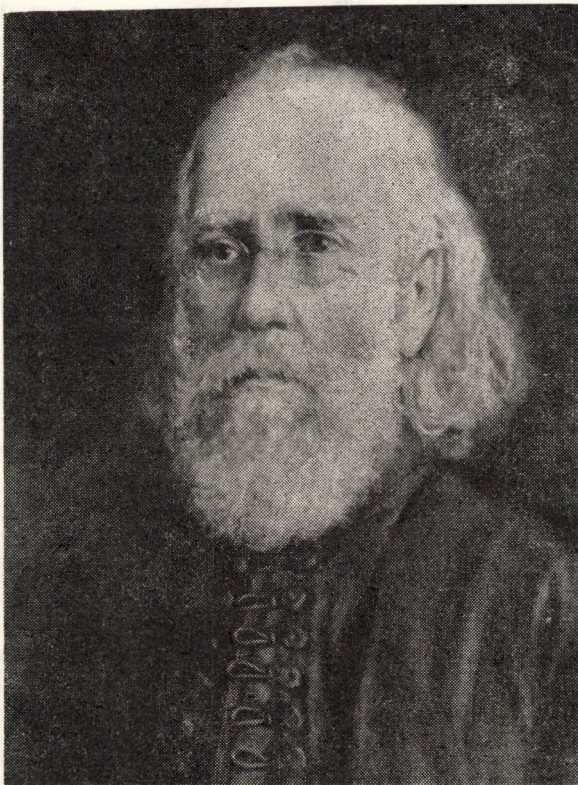
Îi vom menționa în ordinea succesiunii la redacția ziarului, cu o sumară insistență asupra a ceea ce le e specific fiecăruia.

Din cei 22 redactori cîți s-au perindat la Telegraful Român, 7 au fost numiți de mitropolitul Șaguna.

1. **Aron Florian**, primul redactor la Telegraful Român, fiul preotului Ioan Florian din Rod. A făcut studii secundare laudabile în germană, maghiară și latină la Sibiu și Blaj, iar cele universitare la Budapesta. Fiind suspectat în Transilvania, trece în Țara Românească unde se evidențiază prin vasta sa cultură. Urcă pe rînd toate treptele învățămîntului: învățător la Golești, profesor și inspector la Craiova, apoi din 1833 la colegiul „Sf. Sava” din București. A fost profesorul mai întregii serii de tineri care au activat în revoluția din 1848, printre care și al lui Nicolae Bălcescu. În 1838 a redactat la București primul cotidian românesc cu numele „România”. Înflăcărul revoluționar în 1848, după căderea guvernului provizoriu fuge în Transilvania. Urmărit deopotrivă, în Transilvania de armata austro-ungară și în Țara Românească de cea țaristă, după eliberarea din închisoare Șaguna îl cheamă la Sibiu și în decembrie 1852 îi încredințează redacția „Telegrafului Român”. Lui i se datorește apariția primelor opt numere ale ziarului, în care tratează subiecte din domeniul științei și culturii.

2. **Pavel Vasici**, român bănățean, doctor în medicină și scriitor, colaborator asiduu la Foaia pentru minte... și Gazeta Transilvaniei. A re-

dactat Telegraful începînd cu nr. 9 din 1853 și pînă la nr. 33 din 28 aprilie 1856. Spirit democrat și progresist, din articolele sale transpiră iubirea față de popor, pe care se străduiește să-l introducă în domeniul ideilor sociale avansate și în știință. Numit ca inspector din partea statului pentru școlile românești din Transilvania, Dr. P. Vasici părăsește redacția, dar rămîne colaborator al ziarului și la Calendar. A făcut parte din comisia care a stabilit ortografia pentru tipărirea cărților școlare cu litere latine. După pensionare se retrage la Timișoara, unde publică revista „Higiena și Școala” în 1876, Macrobiotica, Dite-

Nicolae Cristea

ria și vindecarea ei naturală în 1877. E ales membru al Academiei Române, unde rostește discursul de recepție despre Vegetarianism.

3. **Ioan Bădilă**, profesor la Institutul Teologic din Sibiu, preia redacția în mod provizoriu începînd cu nr. 34 din 1856 pînă în 11 decembrie 1857. El continuă linia trasată de predecesori. Pleacă de la redacție ca profesor în Țara Românească.

4. **Visarion Roman**, fiul învățătorului din Dîrlos, absolvind secția pedagogică și teologică cu rezultate strălucite, e numit de Șaguna în 1854 ca profesor de pedagogie la Institut. A redactat ziarul din 11 decembrie 1857 pînă în 12 iunie 1858, cînd, din cauze familiale, se retrage ca învățător, apoi notar în Rășinari. Între 1860 și 1865 publică prima revistă de pedagogie la români, „Amicul Școalei”, din 1861—1882 calendarul-carte „Amicul poporului”, în 1866 revista „Progresul”. Împreună cu I. A. Lapedatu publică între 1877 și 1880 revista „Albina Carpaților”. Pe teren didactic a publicat pentru școlile populare Aritmetica în 1854, Geografia în 1855 și Carte de lectură românească în 1862, care a ajuns în 1872 la a 4-a ediție. Domeniul care îl va face celebru e cel economic. Este întemeietorul primei cooperative românești, în Rășinari la 1867, și primului institut român de credit și economii, „Albina”. A fost ales membru corespondent al Academiei Române.

5. **Ioan Rațiu**, doctor în Filozofie și Drept, redactează ziarul din 12 iunie 1858 pînă în 1 decembrie 1862, cînd este numit protopop la Hațeg. Pe timpul său fiind abolit absolutismul, coloanele ziarului vor cuprinde mult material cu caracter politic, alături de cel școlar-educativ și științific. Conferința națională, cea regnicolară și comitanță din 1861, în care românii au dus o aprigă luptă pentru introducerea limbii române în administrație și pentru egală îndreptățire, apoi activitatea deputaților în parlamentul din Budapesta și înființarea societății „Astra”, vor ocupa spații largi în acel timp în Telegraful Român.

6. **Zaharia Boiu**, fiul protopopului cu același nume din Sighișoara, după absolvirea Institutului teologic din Sibiu, a făcut strălucite studii în Germania. S-a distins în viață ca preot, predicator și poet. A fost profesor la Institut, apoi consilier mitropolitan. A redactat revista „Transilvania” și a publicat o serie de manuale didactice pentru învățămîntul

Schimbînd locuința țin a vă comunica noua mea adresă cu rugămîntea să-mi trimiteți revista Telegraful Român. Sînt așa de fericită cînd aflu prin Dvs. vești f. scumpe pentru mine despre religia mea ortodoxă și Biserica ei ș.a. Mă simt mai aproape de lumea mea și religia ei, cînd aflu vești din țară. Oriunde aș umbla, gîndul și sufletul îmi sînt alături de Biserica mea și poporul meu — Vă doresc multe succese în anul acesta — spre binele țării noastre.

Cu mulțumiri,
Sylvia Palmieri — Milano, Italia

primar și secundar. A redactat Telegraful Român din 1 decembrie 1862 pînă în 1 septembrie 1865.

7. **Nicolae Cristea**, fiu de agricultor din Ocna Sibiului, a absolvit Institutul teologic și Facultatea de Drept din Sibiu, apoi cea de Filozofie la Leipzig. A fost profesor la Institut, apoi consilier mitropolitan. A redactat Telegraful Român din septembrie 1865 pînă în 7/19 octombrie 1883, cînd a fost silit să se retraga. Aducerea lui Cristea ca redactor a fost impusă de marile răsturnări politico-administrative din Transilvania. Succesele obținute de români în această perioadă au fost anulate în 1 septembrie 1865. Sub presiunea nobilimii maghiare împăratul a dizolvat atunci dieta de la Sibiu și a anulat toate legile care puneau pe români pe treaptă de egalitate cu celelalte naționalități.

Indignarea a cuprins toate straturile poporului român cînd împăratul a convocat dieta transilvănană la Cluj pe 19 noiembrie, cu scopul de a vota unirea Transilvaniei cu Ungaria. În acest context, Șaguna a adus la redacția Telegrafului Român pe Nicolae Cristea. Minte ageră și spirit combativ neegalat, înzestrat cu vaste cunoștințe din domeniul științelor sociale, noul redactor a fost curînd recunoscut ca dascăl în cele politice. Telegraful Român va duce o luptă aprigă pe timpul lui Cristea, în spiritul ideilor lui Șaguna, pentru autonomia Transilvaniei și a Bisericii Ortodoxe, pentru apărarea caracterului românesc al școlilor satești și a liceelor de la Brașov, Brad și Beiuș, cărora guvernul încerca să le impună limba maghiară ca limbă de predare.

Strălucitele victorii ale armatei române în războiul din 1877/78, care au dus la independența României, și premierea poeziei „Cîntecul Gintei Latine” a lui Vasile Alecsandri, la concursul de la Montpellier în 1878, la care au participat cei mai mulți poeți de origine latină — toate înregistrate de Telegraful Român — au trezit un puternic ecou în sufletele românilor transilvăneni. Trecînd peste toate restricțiile impuse de autorități și peste divergențele de opinii dintre ei, conducătorii români s-au întrunit în congres național în 1881 la Sibiu și au pus bază unui organism de luptă numit Partidul Național Român. Combativitatea luase forme atît de curajoase încît, cînd împăratul, cu prilejul festivităților de la Debrîtin, a cerut românilor mai mult devotament față de „țară”, Telegraful Român publică articolul „Răsp-plata”, în care i se amintește împăratului sacrificiile de sînge ale românilor pentru împărăție, care însă n-au fost recunoscute. Publicarea acestui articol a dus la înlăturarea lui Nicolae Cristea de la Telegraful Român, în 7/19 oct. 1883, deși Șaguna dispuse prin testament ca el să rămîna ca redactor „cît timp va vrea”.

8. **Matei Voileanu** provine dintr-o veche familie de preoți transilvăneni, care s-au distins în sec. XVIII ca apărători ai Ortodoxiei. S-a preocupat cu insistență de trecutul nostru bisericesc, reușind să înzestreze literatura istorică cu cîteva cărți merituoase. Era consilier arhiepiscopesc cînd i s-a încredințat redacția Telegrafului Român, într-un moment foarte greu, căci, după înlăturarea lui N. Cristea, un întreg grup de talentate condee (Slavici, Brote, Bechinț etc.) au părăsit redacția.

A redactat Telegraful Român din 7/19 oct. 1883 pînă la 31 decembrie 1886 cu mult tact, apărînd interesele poporului și ale Bisericii.

(Continuare în pag. 12)

— Tot ce publicați în coloanele Telegrafului Român este o hrană sufletească potrivită cu vremea noastră, care aduce mîngîiere și înălțare cititorilor.

(Pr. T. Radu — Vulcan, Brașov)

— În foaia religioasă „Telegraful Român” am găsit o comoară de învățături bune și sfaturi duhovnicești folositoare pentru suflet și trup.

(C. Grigore — Fălcieni)

— Apreciem foarte mult conținutul Telegrafului Român, care este de un real folos, atît pentru noi slujitorii sf. altare, cît și pentru credincioșii noștri.

(Of. protopopesc Babadag — Tulcea)

— Această foaie religioasă se bucură de o deosebită considerație în rîndul credincioșilor și mulțumim pentru felul în care contribuie la îmbogățirea cunoștințelor religioase și istorice.

(Pr. C. Codrea — Or. Victoria, Brașov)

La sărbătorirea Telegrafului Român

Încă din 1850, mitropolitul Andrei Șaguna își exprima regretul, datorat lipsei unei publicații românești, când scria în Memoriile sale: „Dureros a fost pentru veri cine (oricine) dintre noi, că în astfel de timp n-am avut nici un organ public“, care să ajute românii transilvăneni în frământările și doleanțele lor de după revoluția din 1848.

Acest fapt a întărit și mai mult convingerea lui Șaguna că, mai întâi, „avem neapărată necesitate pentru o tipografie — cum tot el spunea — de unde poporul, preoțimea și tinerimea școlară să poată trage cărțile necesare“. Așa se face că, după mari eforturi, Șaguna inaugura, în august 1850, tipografia care a împlinit și ea, în 1975, 125 ani de existență, îmbogățită de mitropolitul Nicolae Bălan și transformată radical și înzestrată cu utilaje noi, potrivit cerințelor actuale, de I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin.

Referindu-se la anul 1852, tot în Memoriile sale mitropolitul Șaguna notează și aceste gânduri: „După ce bărbaii noștri de litere s-au convins că tipografia noastră tinăra a clerului nostru dezvoltă o vitalitate mult promițătoare pe terenul literaturii bisericești și școlare, au făcut și acest prospect că tipografia aceasta națională (românească) ar fi chemată a înainta (promova) și interesele naționale pe terenul jurnalisticii de care națiunea noastră are mare trebuință.“

La vechiul gând al vrednicului de pomenire mitropolit Andrei Șaguna, se adaugă și sugestiile colaboratorilor săi, astfel că una din cititoriile sau operele sale cele mai de seamă este înființarea „Telegrafului Român“, care, în 3 ianuarie 1853, ieșea de sub teasc cu primul său număr.

În „Prenumerățiunea“ care, după obiceiul vremii, în decembrie 1852 anunța apariția gazetei, se sublinia că „folosul ce se revărsa asupra culturii popoarelor din citirea gazetelor este atât de mare și de felurit încât foile acestora periodice

s-au privit cu toată dreptatea ca nesce izvoară nescurse de învățătură, luminare și binecuvîntare“. Ele „împodobesc mintea, îmbunătățesc inima, îndreptează spiritul, prefac năravurile, formează caracterul și perfecționează atât viața privată, cât și cea publică a unui popor“. Astfel că „românul — supus atîtor apăsări — a ajuns astăzi în stare de a cunoaște că gazeta și pentru dînsul este o lipsă de cele mai simțite, cetirea ei o trebuință ca pîinea de toate zilele și învățătura ce ea cuprinde o școală bogată pentru folosul și viața practică a sa“.

„Dorind din inimă a împlini — precizează „Prenumerățiunea“ scopul Telegrafului Român — după puțină această lipsă și trebuință ce se simte din zi în zi mai adînc, am hotărît ... a se da la lumină o gazetă, care să contribuie la învățătura și folosul poporului român.“

De pe culmea celor 125 ani de viațuire, putem spune că Telegraful Român, cu deosebire în condițiile grele de altă dată, și-a împlinit cu cinste această misiune, de la primele numere punîndu-și coloanele sale, aproape în același format ca și astăzi, în slujba obștei celei mari a credincioșilor români transilvăneni, a luminării și afirmării drepturilor care li se cuveneau ca populație băștinașă și majoritară pe aceste încercate meleaguri.

El stă și astăzi cu devotament în slujba zidirii creștinești și patriotice a preoților și credincioșilor noștri, în slujba idealurilor nobile cărora poporul român le dă viață pe plan intern și extern, în acești ani de afirmări multilaterale.

Multe mărturii — unele de-a dreptul emoționante, primite la redacție de la cititori din țară și de peste hotare — întăresc afirmarea că Telegraful Român răspunde în chip cuvenit așteptărilor celor cărora este destinat. La acest popas aniversar însă, gândul nostru de fierbinte cinstit se îndreaptă nu numai către cititorul, către redactorii și colaboratorii de totdeauna, ci și către meșterii

tipografi, către cei care l-au administrat, către cei ce, într-un fel sau altul, au ajutat ca Telegraful Român să se tipărească și să se difuzeze la masele de cititori. Intră în această categorie generații întregi de meșteri tipografi: culegători, zețari, paginatori, mecanici tiparitori, puitoare-împăturătoare ș. a. m. d., care, în cei 125 ani de apariție, au picurat din dragostea și priceperea lor ca Telegraful Român să apară la timp și în condiții grafice cât mai potrivite.

Încă pe cînd eram student teolog, în urmă cu peste 25 ani, urmăream mîinile harnice ale culegătorilor Traian Chirilă, Gh. Moldovan, trecuți la cele veșnice, A. Cotoră, I. Șerban, N. Băcilă și ale altora, care clădeau cu vîncălatul coloană de coloană paginile Telegrafului Român. Cu dragoste lucrau apoi la împăturat Toth Cornelia, Sofia Chirilă, Brote Aleman și alții, iar Traian Vasiliu la expediție, care cunoștea adresele abonaților, întocmai ca păstorul cel bun oile.

Gînd cald de cinstit și mulțumire exprimă redacția, cu acest prilej festiv, muncitorilor de astăzi din tipografia eparhială din Sibiu, unde se tipărește de la începuturile sale Telegraful Român: C. diacon E. Oancea — conducătorul tipografiei, E. Veronici și A. Hărînglăvean — mașiniști, K. Skrotzky și, de curînd, V. Silivășan — culegători mecanici, I. Crețu — zețar, S. Boca, S. Lepădatu și E. Borbel — puitoare și împăturătoare, M. Boghian — tăietor, precum și P. C. pr. Vart. Constantinescu — corector, C. pr. V. Ghișoiu — administrator și altor ostenitori care își dau concursul la alcătuirea, tipărirea și expedierea Telegrafului Român.

Bunul Dumnezeu, cu luminile Sale cerești, să stea în ajutor sărbătoritei noastre gazete, ca să-și îplinească și de acum înainte cu depline roade rosturile care i-au fost și îi sînt rînduite spre binele Bisericii Ortodoxe Române și al Patriei noastre dragi.

Diac. Gh. Papuc

Redactorii „Telegrafului Român“

(Urmare din pag. 11)

9. Dr. Remus Roșca, profesor și apoi rector al Institutului pedagogic-teologic sibian, a condus ziarul din 1 ianuarie 1886 pînă în 20 septembrie 1890.

10. Nicolae Ivan, fiu de țaran din Aciliu, virtuos consilier economic al Mitropoliei, vicepreședinte al Partidului Național Român, apoi, după primul război mondial, prim episcop ortodox al Clujului și Feleacului, cu netăgăduite merite în slujba poporului și a Bisericii. A condus ziarul din 20 sept. 1890 pînă în 20 oct. 1892.

11. Silvestru Moldovan, cunoscut din scrierile sale cu conținut istoric și geografic privitor la Transilvania și din activitatea merituosă la Tribuna. A redactat ziarul din 20 oct. 1892 pînă în 6 mai 1895, cînd e urmat ca redactor provizoriu de Dr. N. Olariu, asesor consistorial, între 6 mai 1895 pînă la 1 ian. 1896.

12. Gavril Hango, protopop, a girat redacția din 1 ian. 1896—1 ian. 1898.

13. Dr. Elie Cristea, fost secretar mitropolitan, apoi episcop la Caransebeș, iar, după primul război mondial, cel dintîi patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. O frumoasă activitate bisericească și culturală încununează viața primului patriarh român. A răspuns de redacția ziarului din 1 ianuarie 1898 pînă la finea anului 1900.

14. Teodor V. Păcățian, un alt vrednic român bănățean, preia redacția ziarului în 1 ianuarie 1901 și o duce pînă în 5 decembrie 1917. Multilaterală sa activitate pe teren ziaristic și istoric e inspirată de idealul de libertate și integritate națională română. Dintre multe cărți și studii menționăm valoroasa Carte de Aur în 8 volume și scrierea, care a stîrnit multe polemici, Istoriografi vechi — istoriografi noi. Vasta lui cultură s-a revărsat sub nenumărate studii și articole în aproape toate revistele și gazetele românești transilvănene. Epoca sa la ziar a fost încărcată cu foarte multe și mari evenimente, pe care numai un om de înaltă cultură și un ziarist încercat a fost în stare să le însereze fidel, fără a primejdui viața Telegrafului. Menționăm printre acestea: declanșarea primului război mondial din 1914; intrarea României în război, alături de Antanta în 1916; „Zona culturală“ — care prevedea introducerea limbii maghiare în toate școlile din localitățile românești vecine cu România etc. Cele 7 procese de presă, din care 4 pentru arti-

cole scrise în Telegraful Român, închisoarea suferită, amenziile bănești și coloanele albe din ziar ne vorbesc de o conștiință demnă, de o dragoste puternică față de poporul din care făcea parte.

15. Dr. Nicolae Regman urmează după T. V. Pocățian în două rînduri: din 9 dec. 1917—20 ianuarie 1918, apoi din 18 sept. 1918 pînă în 14 februarie 1919. Nicolae Regman a fost profesor la Institut, inspector general în învățămîntul secundar și scriitor cu frumoasă activitate literară.

16. Dr. Gh. Comșa, fost secretar mitropolitan, apoi episcop la Arad, unde a desfășurat o bogată activitate misionară și publicistică în scopul apărării credinței strămoșești de curente dezagregante din Apus. A redactat Telegraful Român din 20 ianuarie 1918 pînă în 18 septembrie 1918. E urmat pentru a doua oară de Matei Voileanu între 2/15 martie 1919 și 12 februarie 1920.

Perioada aceasta, scurtă ca timp, cuprinde o succesiune de mari evenimente, care vor influența binefăcător viața românii transilvăneni și a Bisericii Ortodoxe. E vorba de declinul și apoi înfrîngerea puterilor Centrale pe toate fronturile și punerea în practică a principiilor wilsoniene de autodeterminare a tuturor naționalităților subjugate. Telegraful Român va însera toate evenimentele militare, politice, bisericești și culturale, publicînd literatură patriotică și studii istorice despre drepturile românești asupra Transilvaniei. Redactorul Nicolae Regman va avea fericirea să transforme Telegraful Român în cotidian, pentru a putea publica toate materialele privitoare la unirea provinciilor românești cu România și în special asupra Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Perioada de după primul război mondial o împărțim în două: I. din 1919 pînă în 1946 și II. din 1946—1977.

17. Dr. George Proca urmează lui N. Regman, din 12 februarie 1920 pînă la finea anului 1934. În această perioadă de 14 ani, ziarul va acorda atenție unificării bisericești, autonomiei bisericești, va lupta pentru o lege a cultelor echitabilă, pentru învățămîntul religios, împotriva Concordatului cu Vaticanul etc.

18. Dr. Dumitru Stăniloae, profesor și rector la Academia Andreiană din Sibiu, răspunde de redacția

Telegrafului Român din 1 ianuarie 1934 pînă în 13 mai 1945. În timpul acesta subiectele tratate au primit o fundamentare serioasă și românească, care a ridicat prestigiul ziarului. Din septembrie 1944 și pînă în 21 decembrie același an, cu puține excepții, ziarul a apărut în fiecare zi. Alături de par. Dr. D. Stăniloae va lucra ca redactor și par. Dr. Gr. T. Marcu, profesor și rectorul actual al Institutului Teologic Universitar din Sibiu.

19. Dr. C. Sîrbu, profesor la Institut, va redacta ziarul începînd cu 13 mai 1945 pînă în 18 aprilie 1948.

20. Dr. Em. Vasilescu, prof. la Institut, din 18 aprilie 1948 pînă în 20 decembrie 1948.

Sfîrșitul celui de-al doilea război mondial inaugurează o eră nouă în istoria omenirii.

În România poporul instalează un regim de democrație populară, în care toți cei ce muncesc și produc sînt îndreptățiți să participe la conducerea statului.

Telegraful Român, urmînd un vechi dicton românesc, după care, cel ce ține cu poporul nu greșeste niciodată, a îmbrățișat de la început marile reforme survenite în viața statului nostru, avînd cuvinte de laudă pentru progresul cultural, industrial și economic.

21. Dr. Nicolae Mladin, fost profesor la Institut, actualmente Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolit al Transilvaniei, va deține funcția de redactor din 23 decembrie 1948 pînă în iunie 1967. Timp de peste 18 ani a încrestat în coloanele Telegrafului Român spectaculoasele progrese făcute sub regimul actual de poporul nostru în toate domeniile de activitate.

22. Drd. Gh. Papuc, consilier cultural la Centrul arhiepiscopal din Sibiu, deține redacția din iunie 1967 pînă azi.

În acest ultim deceniu a imprimat o nouă tinerete gazetei noastre sibiene, prin varietatea materialului, religios-bisericesc și patriotic, cît și printr-un stil curat, limpede, accesibil obștei cititorilor, fapt demonstrat între altele de tirajul maxim ce-l are azi Telegraful Român, cerut și cîtit cu interes de preoți și credincioși din întreaga Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române, prețuit fiind și de cititori români de peste hotare, Telegraful Român expediindu-se la ora actuală în peste 35 de țări ale lumii.

Putem spune deci că după 125 ani prestigiul acestui ziar a rămas nealterat, ba mai mult, fiind mereu tînăr și actual, el e considerat ca necesar în familiile preoților și credincioșilor Bisericii noastre.

Prof. Ioan Beju